Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Praeceptorium divinae legis, sive Expositio decalogi

Nider, Johannes

[Basel], nicht nach 26. Sept. 1473 oder: um 1470 oder: nicht nach 1474

Sequitur quartum preceptum

urn:nbn:de:bsz:31-316100

Visual Library

ꝛ ſophiſticacōe faciat Terciū
eſt ꝙ certis tꝑibus ab eccl̃ia ꝯ
ſtitutis hoc ē ī feſtiuitatib⁹ la
bores ſuos itermittat· ut diui
nis pleni⁹ vacare poſſit Quar
tū ut op⁹ ſuū legalit̃ et ſcd̃m
iuſticiā ciuilē vēdat ſine frau=
ð iuxta ei⁹ valorē pēſatis oib⁹
ex pte materie opis ꝛ laboris
et ſtatus cōtinuādi laborātis·
Quintum ē ꝙ non ſint artifi
ces curioſitatū et vanaꝝ noui
tatū īuentores ī veſtib⁹ edifi
cijs ut magis lucrētur · vid̃ de
hoc primo mandato de curioſi
tate et de ſupbia

Seqtur quartū p̄ceptū

Receptū quartum ca
pitulum primum Di=
liges proximū tuū ſic
a teip̄m Notandū ꝙ ſicut ſb
precepto dilectionis dei ꝯpre
hendūtur tria precepta prime
tabule de quibus hactenꝰ di
ctum eſt ſic ſb precepto de di
ligēdo ꝓximū ꝯplēdūt̃ ſeptē
p̄cepta ſecunde tabule ꝓpter
quod xp̄s ait math. xxii· dili
ges dn̄m deū tuū ex toto corde
tuo et ex tota aīa tua et ex oī
mēte tua h̄ ē p̄mū et maximum
mādatum Secundum ſimile ē
huic. diliges ꝓximū tuū ſicut
teip̄m In hijs duob⁹ manda=
tis vniu̾ſa lex pēdet ꝛ ꝓphe Id

eo aūq̄ā ð̄ſcēdamus ad ſep
tē p̄cepta reſidua neceſſe ē di=
cere ð p̄cepto dilectionis ꝓxi
mi· Et ponētur quatuor· Prio
q̄uo tenem̄ diligere noſipſos
Secūdo q̄uo tenemur dilige=
re proximos ſb precepto Ter
cō de ordine diligēdi Quarto
q̄uo ꝓficere debem⁹ in diligē
do proximū prout eſt conſili=
um Quo ad ·j· tria ponētur b
Prio q̄d ſit diligere ſe. Secun
do q̄ requiruntur ad bene dili=
gere ſe · Tercō cur non ē ſpēa
le mādatū de diligēdo ſe vl̕ ſal
tē nō tā exacte poſitum ſicut
alia mādata Quātū ad· j· no=
tandū ſm tho· li· de perfectōe
ſpūalis vite ca· xiij· ꝙ diligē
ſe eſt ſibi bonū velle Sed q̄ c
vel quot ſunt tibi bona Rn̄dit
ꝙ quinqȝ Primo maximum
bonum eſt felicitas tua ſcȝ d⁹
immediate in patria tibi vniē
dus Secūdo virtutes ꝛ vita=
cō vicoꝝ qꝛ ſine hijs null⁹ bti
ficabit̃. Tercō ſcie aliq̄les qꝛ
ſine hijs neſciretur quomō vir
tutes eſſent acquirēde ꝛ vitā
da vicia Quāto bona cōꝑis ut
fortitudo ſenſuū viuacitas·
pulchritudo· ſaītas· et q̄nto
bōa exteiora ut fama ꝛ poſſeſ
ſiones ac pecunie Prima tria
ð̄ſeruiūt p̄ncipalit̃ aīe duo re
ſidua cōꝑi Prima tria interio
ri hoī· alia duo exteriori homi

Sꝫ q̄reres q̄ de qn̄qꝫ bonis di
ligēdo. dꝫ q̇s ſe diligē. Rn̄dit
ph̄s. ix. eth̄. vbi q̄rit quis eſt
philātus id ē amato̊ ſui. Rn̄d
Q, d q̇ diligit p̄tē p̄ncipalem
ſui id eſt aīam ⁊ ei⁹ bona p̄n
cipalit̄ tal' dr̄ philāt⁹ et v̇tuo
ſus. Qui vero diligit p̄ncipa
lit̄ p̄tē ſui min⁹ p̄ncipalē. vid
licet corp⁹ et ei⁹ bona. nō eſt
philāt⁹. qꝛ a maiori fit denoīa
cio huic ↄcordat dictū pſal. q̇
diligit iniquitatē odit animā
ſuā. Et xp̄s ait q̇ odit aīam ſu
am id ē aīalē ⁊ ſenſualem vitā
h̊ ē corp̄is delitias in vitā et
nā cuſtodit eā Ex q̊ patꝫ. ꝙ
pc̄tores ſe nō diligūt ſ̄ odiūt
d Quātum ad ſm ex q̊ q̇s ſe di
ligēdo p̄t ſe male diligere vt
p̄ncipalit̄ corp̄alia diligendo
Et etiā bn̄ ſe diligere. ideo ne
ceſſe ē ſcire q̄l' dēat eē dilectō
ſui ut bōa ſit ſm q̄ꝫ etiā necc̄e e
rit ꝓrimū diligē velut ſm qd
dn̄ exēplā h̊ tradidit th̄o. vbi
p̄us dicēs ꝙ ad ſui licitā dilec
cionē q̄tuor req̇rūt̄ Primo vt
dilectō ſui ſit verax ſcd̄o rec
ta. tercō ſancta. et q̄rto effi
cax Primo vere ſe amat q̇ ſibi
bonum aliquod d quinqꝫ p̄no
miatis vult. ⁊ n̄ vult ſibi qn̄qꝫ
oppoſita p̄fatis qn̄qꝫ bōis. di
lectō enī i duo tēdit. i eū cui a
liq̇s bonū vult ut in te ſi te dili
gis. et i bonū qd optas tibi ſ̄
illd abuſiue diligre dicim̄. di
ligēdo ei piſcē nō ei ſ̄ tibi vis
bonū qꝛ piſcis d̄ſtruet̄ quē co
medis. ſ̄ tu fo̊tificaberis. Sic
d pull'. ſic d vino ⁊ d aliīs ſimi
libꝫ q̄ i vſū nr̄ꝫ trāſeūt. ſ̄ illa cō
dicō dilgēdi ſe. n̄ ſufficit ad bo
nā dilectōēꝫ. Scd̄o g̊ neceſſe ē
ut dilectō tui ſit recta ⁊ iuſta
ſeu o̊diata qd fit qn̄ maius bo
nū d qn̄qꝫ p̄noīatis ꝓponis mi
nori bono. manifeſtū aūt ē ꝙ
bōa aīe ſūt optīa. puta btītu
do ⁊ v̇tutes Sꝫ ſcia ⁊ cōp̄is bo
na ſūt media exteiora vēo ſūt
īfima bōa. ido ſūt optīa bōa
btītudo ⁊ v̇tutes qꝛ te inuito
nec demōes nec hoīes te talibꝫ
p̄uare q̄unt. ſ̄ ſolū tua volun
tas n̄ aūt ſic d boīs cōp̄is ⁊ ex
terioribꝫ Ex q̇bꝫ ptꝫ ꝙ n̄ rc̄e ſ̄
curue ſe diligit. p̄iclīs et labori
b⁹ i ordiate corp⁹ ſuū irracōa
bilit̄ d̄ſtruit ꝓ boīs exteioribꝫ
Sic faciūt ebrioſi. haſtiluſo
res. auari. ⁊ hīs ſiles. rō quia
exterioa p̄fert ā boīs cōp̄is.
Quo ↄ̄ iob. ij. dicit̄. pelleꝫ ꝓ
pelle. ⁊ oīa ſcꝫ t̄palia exteiora
dabit hō ꝓ aīa ſua id ē ꝓ aīali
ſeu corp̄ali vita vel ſanitate.
Similiter patet ꝙ non ſe dili
gunt recte. q̇ bonum racōnal'
anime contemnunt ībiantes
vel inherentes bonis corporis
ut faciūt ſpaciatū euntes die
feſtiuo. ⁊ ſic ſmōe negligēdo

Studentes potib9 et alijs deli
cijs vacantes neglecto stu=
dio· Clerici ⁊ religiosi diuinis
exorbitantes neglectis offi
cijs dbitis. hij enī sūt d qbus
vbi sup̄ dr· Qui diligit iniqta
tē odit aiam suā· si qr istū secū
dū modū diligēdi se videt̄ eti
am qdā phoꝝ gētiliū habu=
isse ut ex·ix. eth· patet· et ex
x. ⁊ ex·j: ideo tercō necesse est
ut dilectō sui sit sancta· dr au
tē aliqd sanctū ex eo q ordia
tur ad deum· vn̄ altāe sanctū
dr quasi deo dicatū. ⁊ alia hui
usmodi q̄ diuino misterio mā
cipātur Qui igit̄ diligit se ꝓp
ter deū ⁊ spēalit̄ ex caritae in
fusa sancte diligit se et ei9 di
lectō deo dicata est Rōnabi=
le enī ē ut dilectōem sui quili
bet ordinet in deū qr princeps
sūm9 est omniū· fons btitudi=
nis. collator gracie. ⁊ sāē cie·
reꝝ eciā cōpis ⁊ aie. vn̄ apl's
dic̄ phil.j. michi viuere xp̄s ē
⁊ mori lucꝝ ⁊.j· coꝝ·x. Siue
māducatis siue bibitis siue a
liud qd faciatis. oīa in gloria
dei facite Et quia nō sufficerꝫ
ad cōsequēdā btitūdinē q qs
etiā se sancte diligeret n̄ eciā
bonū velle ad op9 ꝓdiret s'm
illud xp̄i· Nō ois q̄ dic̄ michi
dn̄e dn̄e itrabit i regnū celorū
s q̄ facit volūtatē pr̄is mei q̄ i
celis est· ipē intrabit in regnū
celoꝝ math. vij. Ideo quar=
to necesse ē vt dilectio sui sit
efficax et operosa ac in exteri
ora opa progrediens ꝓ loco
⁊ tēpe p desideriū bonoꝝ in o
re· in m̄u· in pedib9· i expēsio
ne pecunia ꝝ ad elemosinam
ut sic btitudo· virtutes· sciēci
a et alia ad beatitudinē valēci
a acquirāt̄. Quātū ad ij· pn̄ e
cipale Cur de9 nō tā ex acte
p̄cepit dilectōem sui vel nō tā
clare sic̄ dilectōem dei et pri=
mi· Rn̄dit· q p̄ceptū ē diligē
se dbite· ⁊ ibi diliges ꝓximū
sic̄ teipm̄ expsse satis poit̄ Tri
plex autē rō ē qre n̄ tā expsse
p̄cepit̄· pma qr ad se diligēdi
ordiate hō alias satis iclinat9
ē· Scda qr natura incliat ad
diligēdū se eciā scdm aiam ut
ptꝫ ex phoꝝ· dictis· Tercia
s'm aug. qr in delectōne dei di
lectō sui icludit̄· quilibet eni
debet diligē se sancte id ē ꝓp=
ter deū. g° plus deum

Capitulū· ij·

E ꝓximi igitur dilec
cione tria vidēda sunt
Primo qūo bn̄ fieri d
bet Secūdo cur fieri debet Ter
cio qualit̄ p alias dilectiones
insiciatur Pro primi itellec a
tu notandum q dilectio pro
ximi valde necessaria est homi
ni· quia homo secundum phm̄
ē anial politicū idē sociale ptꝫ

illō p multiplicē ſcripturā· Nā tātam dilectōem xp̄i volluit nos hr̄e ad ꝓximos ut dicerꝫ ꝑetro querēti quociēs dēberet dimitere proximo inſe peccāti Rn̄o ꝙ uſqꝫ ſeptuagies ſepcies id ē q̄drigentis nonagīta vicibus ſm. Jero· Itē ioh. xiij· ait mandatū nouū do vob ut diligatis īuicē ſic dilexi vos nouū q̄ ad ꝑfectiſſimū xp̄i mod diligēdi nouū eſt. qꝛ nos nouos facit d vetuſtis ut expoīt tho. in poſtillis vł nouū qꝛ ſemper ligat ac ſi d nouo ligaret. vn̄ ro. xiij· nemi q̄cq̄ꝫ dbeatis niſi ut inuicē diligatis· ideo ut Jero. ait Cū iohānes moriturus ēt diſcipulorꝫ man9 ad ecclīā duceret crebro diceret· Filioli diligite inuicē. Et q̄dā q̄reret Cur h̄ tociēs replicaret Rn̄dit. mādatū dn̄i ē ꝗ i eo omē mādatū impleri pōt hinc ad ro· xiij· Qui diligit ꝓximū ſuū legē ipleuit· Et ſbdit non adulterabis. nō occides. nō furaberis. nō falſū teſtimonium dices· nō ꝯcupiſces rē ꝓxi tui Et ſi q̄d aliud ē mādatū i h̄ vbo iſtauratᷣ id eſt ꝯtietᷣ ꝯ ipletᷣ Diliges ꝓxim tuū ſic teipm. In iſto eciā ꝯtietᷣ p̄ceptū dilectōnis dei qꝛ ꝓxi9 n̄ pt ꝺdiate diligi n̄ ꝑpt deū alias dilectio non eſſet ſcā Sed ꝑpt q̄d vnū q̄dqꝫ et illō mag· hāc eciā ob

cām; ut dič aug9 de ciui· di ſexvnū prelīq9 ꝑoitᷣ· h̄ eciā videtᷣ inuere xp̄s Joh· xv dicēs Hoc ē p̄ceptū meū ut diligatis īuicē ſič dilexi vos. dič meū qꝛ i dilectōe ꝓxi deus diligitᷣ

Secūdo notādū q̄s ſit ꝓximus vł fratᷣ nr̄· Nā illā q̄ſtiōem mouit legiſꝑit9 xp̄o p9 hoc p̄ceptū luč. x· Pro cui9 ſolucōe xp̄s mouit pabolā d eo q̄ incidit i latrones p9 q̄m queſiuit· Quis tibi vidētᷣ ꝓxi9 Rn̄dit legiſꝑit9 ille q̄feč ei miaꝫ Rn̄dit ei xp̄s vade et fac ſilr· Ex hoc aug li· p̄· d doctria xp̄iana ſumit ſolucōem q̄ſtiōis. Et allegat magiſ. i· iij· di· xxviij· q̄ voluit Q d ꝓxi9 cēſendus ē q̄libet rōnalᷣ ꝯatura cui a nob exhibēdū ē officiū miſericōdie ꝯ a q̄ nob exhibēdū ē Nō eni ꝓpinq̄tas gn̄is fač ꝓximū ſed op9 miſericōdie impēſū· Ex q̄ patet ꝙ q̄libet ē nr̄ ꝓxim9 q̄ h̄ viuit qꝛ cuilibet p̄t a nob īpēdi miſericōdia vł nob īpēdi Scđo ꝙ aīe īpurgatoīo ſūt nr̄i ꝓximi qꝛ a nob recipe poſſūt miſericōdiā ſuffragiorum Tercō ꝙ eciā angeli i celo qꝛ nob miſericōdie opa īpēdē poſſūt Quārto omes aīe beatę eadē rōne· Qn̄to xp̄s eadē rōne xp̄s iq̄m ſm ꝙ hō ſꝫ nec demones nec aīe dānate ſūt ꝓximi nr̄i qꝛ nec nobis ōpera mie nec

noſipis impendim⁹· vnd' om=
ne beatificabile eſt noſter p̱=
xim⁹ ut cōmunit' dicūt doctōes
c in.iij.di.xvij. Tercō notā
dū ſm tho.li. de pfectōe ſpūa
lis vite vbi ſup̄ Et.1.2.q.xlmj
de⁹ nō p̄cepit ut p̱ximū toto
corde diligam⁹ q2 n̄ ē vl'e no=
ſtr̄ bonū ſ ptic'lare bonū. nec
p̄cepit ut diligam⁹ p̱ximū eq̄
lit' ſibi. vl' eque fortit' et eque
inteſ'o affectu q2 ordinate q°
ad iteſiōem diligere p̱ximum
debem⁹ ſm aug. ut poſtea di
cet' videlicʒ ut p̄mo aiaʒ nr̄am
ſecūdo aiam p̱ximi. tercō cor=
pus noſtr̄ diligam⁹ Sʒ debe
m⁹ p̱ximū noſtr̄ diligere ſic
nos ħ'is ſuppoſitis dicit tho·
li·q° pus 7c· q pfectō dilec
cōis p̱ximi q̄ neceſſaia eſt ad
ſalutē q̄tuor debet hr̄e ſcōm q̄
tuor i p̄cedēti capitulo tacta
i ſecūda pte de diligēdo ſe. vn̄
multū eadē q̄tuor h' rememo=
rāda ſūt nā de dilectōe p̱ximi
q̄ cadit ſb cōſilio iſeq̄nti capi=
tulo dtermiabit' Prio igit' o=
portʒ q dlectacō p̱ximi ſit ve
ra ut dcm ē Quicūqʒ aūt aliqd
aſſumit in ſuū vſū n̄ vera amat
illd ſ magis ſeip̄m ut in p̄mo
mēbro de dilectōne ſui dictū
fuit Sed ſic aliqs res aſſumi=
m⁹ in noſtr̄ vſū ita etiā 7 ho=
mines ip̄os· Erg' ſeq̄t' q ſi p̱
ximos eo tm̄mō diligi⁹ i q̄ntū

i nr̄m vſū veire p̄nt. maifeſtū
ē q eos nō vere diligim⁹ nec
ſicut nosip̄os· Et q̄dē apparet
q in amicicia vtilis 7 delecta
bilis Qui eni amat aliquē q2 ē
ad ſuā vtilitatē 7 delectacōeʒ
ſeip̄m amare cōuincit' cui ex al
tero bonū delectabile vl' vtile
querit nō illum ex quo querit
Tales eni tam falſe amāt p̱=
ximos ſicut tu falſe dicis ama
re piſces galſiatos quos tuo
ſtomacho vis. non aūt eis bo=
num vis ſed tibi· . Racio aūt
quare dilectionem proximi o
portet eſſe veram non fictam
ē q2 caitas ut deſcribit aplus
eſt que procedit de bono cord'
7 cōſciencia pura et fide non fi
cta· Et·j· cor·xiij· Caitas n̄
querit que ſua ſunt huius rei
eciam ſeip̄m exemplū dat a=
poſtol⁹·j· cor.x· dicens Non
querēs quod michi vtile eſt ſ
quod multis ut ſalui fiāt Se=
cūdo ad determinatum modū
diligēdi proximum ſicut ſe di
citur ut ſit iuſta et recta opor
tet igitur ut eo ordine quis bo
na proximis optet q° ſibi qui
qʒ ſupra tacta dbet optare p̄
cipue quidem bona ſpūalia de
inde bona corpis dmū q̄ i exte
rioibꝫ rebꝫ cōſiſtūt· vn̄ tā tibi
q̄ꝫ p̱ximo btitudieʒ. 7 v̓tutes
ordādo dſiderare debes ſine cōdi
cōe abſolute dicēdo O de⁹ illa

michi cōfer: racō ē q: talia bo
na nulli obeſſe poſſunt orando
aūt pro ſciēcia pro bonis cor=
pis ⁊ exterioribꝫ cōdicōnalit̄
īplicite peti debēt puta ſi pro
ſūt ad beatitudīem. Racio ē
q: talia mltis obſūt multis e
ciam ꝓſūt Sed cui ꝓſūt no=
uit de⁹ cui ꝯmittit̄ ꝑ cōdicōez
hūc eciā modū ſocrates orāe
docuit ut hēt̄ in vitas philoſo
phoꝝ Ideo aug⁹ de doctrina
xp̄iana dic̄· nō eq̄ diligat̄ q̄d
mi⁹ vel ampli⁹ diligēdū eſt

e Tercio ex predc̄o mō p̄cipi
tur ut ſit ſancta ꝓximi dilcō
ꝓ q̄ notādū ꝙ i dilcōe ꝓxi=
moꝝ ſemꝑ ꝯtigit plures cō=
uenire vel adiuuari· Quidā e=
nī ꝯueniūt in aliq̄ natūali vni
one ſm ḡnacōnem materialē
puta q: ex eiſdē ꝑntibꝫ oriūt̄
Alij vero cōueniūt ꝯueniēcia
q̄dā ciuili puta q: ſunt eiuſdē
ciuitatis mūicipes ſb̄ eodem
p̄ncipe ⁊ eiſdē legibꝫ gubnā=
t̄ Alij ſm aliq̄d officiū vl̄ ne
gociū aliq̄ ꝯueniēcia vniūtur
Sic̄ q̄ ſūt ſocij in negociādo
vel militādo vel fabricando.
Et huiōi ꝓximoꝝ dilcōes ho
neſte q̄dē ⁊ recte poſſunt eſſe
Sed nō ex h̄ ſancte dicūt̄ ſ̄
ſolū ex h̄ ꝙ dilcō ꝓximi ordi
nat̄ i deū. Sic̄ enī hōies q̄ ſūt
vni⁹ ciuitatis ꝯſortes i h̄ ꝯue
niūt ꝙ vni ſbdūtur p̄ncipi e⁹

legibꝫ gubernāt̄· Ita omēs
hōies īq̄ntū naturalit̄ in btitu
diem tēdūt hēnt q̄ndā ḡnalez
ꝯueniēciā in ōdie ad deū ſicut
ad ſūmū omīū principē et bea
titudis fōtē ⁊ toci⁹ iuſticie le
giſlatorē cui⁹ bn̄ficō et gub
nacōe vniūt̄ Bonū aūt cōmu
ne ſm rectā rōem ē bono ꝓ=
prio p̄ferēdū ut docz natūa d
vacui p̄uēcōe ⁊ mēbra in cor
dis vl̄ i capitis defēſiōe· Et ci
ues i ciuitatis ⁊ ꝯmūitatis ꝓ
pugnacōe ḡ i ſuiipſi⁹ et ꝓxi
mi dilectōne cū ſint ꝑticulāia
bōa dilcō ſancta efficit̄ qn̄ in
deū vniūſale noſtꝝ bonū ordi
nat̄ vn̄· j· Io· iiij· h̄ mādatum
hēm⁹ a deo ut q̄ deū diligit di
ligat et fratrem ſuū Quā f
to ex mō dilcōis iſtruimur vt
ꝓximi dilectio ſit efficax et
oꝑoſa ut ſic̄ vnuſquiſq; nō ſo=
lum ſibi optat bona anime et
corꝑis ſed etiam effectualit̄
ad habendum laborare debet·
Sicut etiam ad bonum n̄ ſuf=
ficit bonū habere affectum ſ̄
etiam effectū habere opōtet
ſecūdū illud· j· Io· iij· Non di
ligam⁹ v̄bo neq; lingua ſ̄ o=
pere et veritate Om̄ia illa tra
dit tho· ſentēcialit̄ lj· d ꝑfec=
cione ſp̄ualis vite Ex pre g
miſſis ſeq̄t̄ ꝑtim regula ma=
giſtral᷑· qn̄ quis peccat mor=
talit̄ cōt̄ dilectionē ꝓximi q̄

ē q̄n aliq̄d cōmittit᷑ notabilit᷑
ɔtra dilectōnem ꝓximi tūc ē
mortale pc̄tm· q̄n nō tūc ē ve
niale. Q̄n autē aliquid ſit ɔt᷑
dilectōez ꝓximi p̄t attēdi pe
nes iſta p̄cepta legis nature
Q̄d tibi nō vis fieri alteri ne
feceris· et ponitur thob· iiij. Et
quod vis tibi rōnabilit᷑ fieri
⁊ ex d̄bito alteri hoc idem faci
as. ⁊ ponitur math· vij· Et p̄t
eciā attēdi penes ſcādalū ac-
tiuū q̄d ego infero ꝓxio meo
malo exēplo Sȝ in q̄nto opor
teat aliquid eſſe cōtra dilecti
onem proximi vl᷑ q̄ntum ſit il
lud ſcādalū ad hoc ꝙ ſit mōta
le nō eſt d̄terminatū p̄ciſe· qꝛ
in modico facere ɔt᷑ proximū
nō ē mortale aut in paruo eū
ſcādaliſare. vn̄ attēdat quili
bet penes ſeip̄m q̄d ſibi vellet
vel n̄ vellȝ fiei· Et ꝑ q̄d factū
ſuaretur inter ſe ⁊ proximum
amicicia vel nō ſcōm hoc iudi-
cet aliquid mortale vel veiale
b Secundo pȝ ex p̄miſſis ꝙ
q̄libet volēs ꝓximū ſuū pecca
re mōtalit᷑. aut cui placeat de
liberate pc̄tm mōtale altei᷒ il
le i h̄ peccat mōtalit᷑· qꝛ quic
q̄d d̄libēate fit cōtra caritatē
illud ē mōtale. ſꝫ velle ꝓximū
mortalit᷑ peccare. aut gaudē
deliberate de pc̄to mortali ɔt᷑
riatur caritati d̄i ⁊ ꝓximi· dei
in quē d̄ꝫ et ꝓximū ſancte di

ligē· ꝓximi cui vult tātū ma-
lū Tercō ſeq̄t᷑ afortōri ꝙ ille
peccat mōtalit᷑ q̄ ꝓximum ad
mōtalit᷑ peccā̄d ex deliberacōe
i ducit aut iducē nitit᷑. ut ɔſili
o. iuſſiōe. auxilio iducē nitens
ad fōnicādū p̄dādū et ad ſi-
milia· pȝ qꝛ vult malū mōtale
ꝓxio quē ſic odit n̄ diligit q̄ȝ
tn̄ efficacit᷑ ſic d̄berȝ diligē vt
ab eo malū au̇terȝ ⁊ bonū ſua
derȝ Quo ad. iij· p̄ncipale no
tād̄ ꝙ plūa ſūt motia ꝓximū
diligēdi elicita ex d̄c̄is bti ā-
bro· li. d̄ offic̄. ⁊ bti anſel. li. d̄
ſilitudinib᷒. Primū ē diuina iuſ
ſio cui diligētiſſime eſt obediē
dū ut patuit i p̄mo notabili et
p̄mo p̄cepto ſcōm illd̄ p̄s· Tu
mādaſti mādata tua cuſtodi
nimis· Secundum eſt exēplū
brutoꝝ aialiū ſe ſolo iſtinctu
natu̇e i ſua ſpē amātiū mirabi
lit᷑. plus au̇t tenetur hō rōne
p̄ditus. vnde eccī· xiij. Oīe ai
mal diligit ſibi ſimile Simile
pȝ in mere exiſtētibus ut aq̄
non contrariatur aque ſed con
cordat· ignis igni· aer aeri. ⁊
terra terre altei Terciū ē ɔg
nacō et vnitas originis. vnde
ſcōm aug. li. de doctria xp̄ia-
na Non putādus eſt ꝓximus
ſolum qui cōſanguine᷒ ē Adā
⁊ euam intēdamus ⁊ ſic om̄es
fratres erimus· nec i aliq̄ ſpē
ꝑfecta aialiū reperitur ꝙ ab

vno pñcipio ꝓdierit ſic oēs
homines ab vno pmo homine
Quātū eſt fraternitas ſpūal
melioꝛ carnali. nā oēs xpiāi
vnū patrē xpm ꝛ matrē vnā
btiſſimam virginē mariā ꝛ ec
cleſiā catholicam habemꝰ vñ
math. xxiij. Patrē nolite voƀ
vocare ſup terrā vnus eñi pr̄
eſt veſter q̄ in celis eſt. Quītū
exemplū eſt xpi q̄ principiū
mediū ꝛ finē decurſus ſue vite
ꝓ noƀ eciā inimicis poſuit. vñ
ioh. iij. Sic deꝰ dilexit mundū
ut vnigeītū ſuū daret vt oīs
qui credit in ipm̄ ñ ꝑeat ꝫ ha=
k beat vitā eternā Sextum
ē exēplū angeloꝝ q̄ eciā peſſi
mos hoīes ex caritate cuſtodi
ūt. vñ math. xviij. videte ne
cōtēnatis. vnū ex hijs puſill.
Angeli eñi eoꝝ i cel ſemp vi
dēt faciē patris mei q̄ i cel eſt
Septimū ē exemplū mēbro=
rū huāni cōꝑis ad ſuiendū ſibi
inuicē. Nā ſi pes īfirmatur ma
nꝰ leuit palpat caput ſe incli
nat alter pes ad medicum pe=
ditat dorſū ſe curuat. videt o
culꝰ ꝛ auis medici pcepta auſ
cultat ꝛ ſic de alijs. Cū aūt to
ta eccīa vnū ſit corpꝰ ꝛ ſingli
altei alteriꝰ mēbra idē facere
dēberemꝰ nec aliqd membrum
deſpiciēdū eſſet. Vñ ro. xij. mł
ti vnum corpus ſumus ſinguli
autem alteriꝰ mēbra Octauū

eſt ſimilitudo hoīs ad deū ad
cuius effigiem quilibꝫ ē in mē
te formatus et baptiſmo rfō
matus. vñ ſicut qdam pueros
plus diligūt qui ſūt ſimiliores
patri quē dilexerīt. Sic ꝛ nos
ſi patrem deū diligeremꝰ mul
tū ſibi ſimilē quemlibet dilige
remꝰ. mēs enim videlicet mēo
ria intellcūs et voluntas ſūt q
bꝰ capaces ſumꝰ oēs īfiniti
boni et vniūſalis. Idcirco eciā
ut ſcotꝰ dicit ſup. iij. d caitate
Caitatis habitꝰ iclinat hntē
ad velle haberi deum a ſe et
eciam ad hoc iclinat ut deꝰ di
ligatur ꝛ capiat a ꝓximo ſal
tem cuiꝰ amicicia ſit dō grata
Caritas enim nō eſt habitus
ꝑuatū amorē in dilecto q̄rēs
Sicut cupiditas vł zelus que
ſocium nō vult habere vł in ſe
retorquet omnia Nonū eſt in
tuitus multiplicis boi ex dilec
cīōe ꝓximi ſequētis que vtili
tas dēbet eſſe occaſio nō cauſa
pñcipalis ſaltez ſicut eciā tibi
odoꝛ bonꝰ ē occaſio comedēdi
ñ cā ꝫ ſaitas cōꝑis vł dlētacō
eius ē cā comedēdi. Ex dilcōe
eciā ꝓxi ſeqt aicicia ſuffragiū
ꝯſolacō ꝛ vita ꝑpetua Quo l
ad tēcīū pncipale notād q̄ di=
lcō ꝓxi q̄ mltiplr merei poſſeꝰ
heu ꝑ quatuō falſas ꝓxi dilec
cōes ſophiſticat et falſificat
q̄ i vtił ad vitā eternā efficit

Prima ē carnal' q̄ ut plurimū
eſt iter ꝑſonas diuſoꝝ ſexuū
ſcꝫ ſolū ꝓpt' delectacōnes car
nales ⁊ ſemꝑ ē mala n̄ q̄ntū i-
ter cōiuges rōne mr̄imonij ex
cuſatur hec dilectio non nūq̄ꝫ
a ſpū ſcōm apoſtoli verba inci
pit ⁊ ad carnalia degenēat in
ſenſibilit' vn̄ ad depꝛhendēdum
talē falſitatis amorē ſe ſb pal
lio boni abſcondētez. Sciēdū
ꝙ depꝛhēdi p̄t ꝑ quedā idicia
Eſt aūt primū idiciū carnalis
amoīs ꝙ eo capti ad inuicē lo
quūtur pauca d' ſpūalibꝫ ⁊ vir
tutibus et multa de tp̄alibꝫ et
inutilibus et ad talia v̄ba vix
ſufficit tp̄s eis. hec ſenciēs ca
ueat ne caute capiat' ne laque
us hūilis eū Per oppoſitū ſpū
alis dilectō proximi paſcitur
ſpūalibꝫ. ⁊ paſcit ac ocioſa fu
git Secūdū indiciū carnalis
amoīs eſt ꝙ iq̄eto corde cogi
tāt de ſe inuicē cū ſunt a ſe ab
ſentes. p̄mo quidē fit d' bo͞is ſe
cūdo d' inutilibꝫ demū d' noxijs
Sed ſpūalis amor q̄eſcit i do
eū quez vere amat cōmendat
deo orōnibꝰ quieto corde nec
cōpatitur nec congaudet dile
ctio niſi q̄ntū racō dictat rcā
Terciū indiciū eſt impaciēcia
cōdilecti ut ſi quē diligit vnꝰ
alter triſtatur vl' timet ſe minꝰ
diligi. triſtatur ſi bona alieno
lārgiūtur. ſi familiaritas ei ar
ridet. Sꝫ caritas oēm hoīez di
ligit ⁊ odiligi letatur honeſte
⁊ de bn̄ficō alteri impenſo con
gaudet. Quartum indiciū cā
nal' amoīs ſūt munuſcula dul-
ces lr̄e ſudaiola et huiōi tranſ
miſſa q̄ ſm iero. xp̄i amor n̄ hꝫ
nam talia oſeruata dilectōez
nocuā nutriūt et iſpecta inſi
ciūt. Sꝫ ſpūal' amor habꝫ pu
ras ⁊ crebras orōnes exhor-
tatoīas allocucōes ⁊ piaꝝ ne
ceſſitatū ſbuēcōes. Quintum
indiciū ē inōdinata diſſimula
cō vicoꝝ ad inuicē ꝑdicō maio
ris profectꝰ i caſu quo alteꝝ
localit' diſtare oporteret et de
fenſio alterius in aliq̄ vicō vel
exceſſu Sed caritas ſcōm illd
apoc. iij. dic' cū xp̄o Ego quos
amo arguo ⁊ caſtigo Se m
cunda dilectō ꝓxi ē cupidita
tis q̄ qs aliū diligit ꝓpt' lucꝝ
ſolū. ſic ſui diligunt dominos
qꝛ volūt hr̄e lucꝝ ſcꝫ preciū. ⁊
ſic econūſo domini ſeruos. ſic
eciaꝫ diligimꝰ equos noſtros
vineas boues ⁊ ſimilia Et illa
dilectio n̄ ē meritoīa quādo ꝓ
cedit ex ſola āore ſeu affectō
ne ꝓprij cōmodi. Tercia dile-
ctio ē natūal' fūdata i oiūcti
one naturalis oiginis ut cū vo
lumꝰ alicui bonū qꝛ cognatus
vl' cōſanguineꝰ. ⁊ ſic ꝑntes li
beros ⁊ cōgnati oſanguineos
dilgūt q̄ dilectio p̄t eſſe bona

vel mala ſm diuſas circūſtāci
as ſed nūquā eſt meritoia illa
natural' dilectio quādo qs di
ligit aliū ſolum ideo qr cogna
tus ei⁹ eſt. ſic eciam bruta di
ligūt fetus ſuos. Vñ greg. in
om. ex aptis. iſte veracit' cai
tatē habet. q̄ ⁊ amicū diligit i
deū et inimicū ꝓpt' deū. nā ſunt
nōnulli qui diligunt ꝓximos
ſcȝ ꝓpt' affectōem carnis ⁊ co
gnacōis qbꝫ tñ i hac dilectō
ne ſacra eloq̄a nō ɔtradicūt. ſꝫ
aliud eſt qd̄ ſponte impendit'
natūe Aliud qd̄ p̄ceptis domi
nicis ex caitate deb' obediēcie
hij nimirꝫ ⁊ ꝓximū diligūt et
tñ iſta ſublimia dilcōnis p̄mia
nō aſſequūt' qr amorē ſuū non
ſpūalit' ſed carnalit' īpēdūt. ſi
qs tam̄ diligit ɔgnatos nō ſo
lū iō qr ɔgnati ſūt. ſꝫ eciā ꝓpt'
deū ⁊ ex caitate in fuſa tūc fit
dilcō meitoria. gr̄a enim nō d̄
ſtruit naturā ſed eam dirigit
⁊ ordiat. Quāta dilcō ꝓxi eſt
ſocial' qua qs alteri vult bonū
ſolū ideo qr ē ſocius eius vel a
micus ɔciuis cōpatriota ⁊ fāi
liaris ſibi q̄ poteſt eſſe bona vl'
mala ſm circūſtācias. Et qñ
fit ſolū ꝓpter ſocietatē tūc nō
eſt meritoia. vñ math. v. Si
diligitis illos qui vos diligūt
quā mercedē hēbitis. dilcō igi
t' iſta q̄rta p̄t eē mala uti hijs
q̄ ſe iuuāt ad pctm. bōa ſꝫ non

meitoia in hijs q̄ ſine caitate i
bōis ſe iuuāt ⁊ meitoia ſi fit ꝓp
ter deum Capitulū. iij.

E ordine aūt dilcōis
ēa ſūt vidēda Prio de
numēo ⁊ gradu diligē
dor. Scđo d̄ ordie q̄ ꝓximis
effectiue per elemoſinam vel
alit' ſubueniēdū ſit Tercio an
pc̄tores ſint diligēdi Quā b
tū ad p̄mi intellectū notād̄ p̄o
q ꝓxi⁹ vl' qs met p̄t itelligi
diligere triplicit'. Primo mō
ɔplacēter ⁊ d̄lcātiue id ē q qs
delectetur et ɔplacēciam hēat in
bono qd̄ aliqs poſſidꝫ. Secun
do mō aliquid diligitur affec
tiue ſeu optatiue vel deſidera
tiue Tercō mō effectiue nam
dilectō eſt volicō boi et illa di
lcō d̄r dilcō affectiua ſeu op
tatiua. illi⁹ aūt dilcōis ſūt plu
res effect⁹ vt elemoſina cor
pal' vl' ſpūal' et opera bōa alia
Et exhibicō taliū effectuū di
cit' dilcō effectiua Secūdo re
memorādū q bona nob ⁊ ꝓxi
mis d̄ſiderāda ſunt triplicia. q̄
dā maxia ut btītudo. alia me
dia ut virtutes. Tercia īfima
ut corpi deſuiēcia et qbꝫ male
vti poſſum⁹ ut ſcīa. honor. diui
cie ⁊ ſilia Tercō nota q cum c
caitas iciet ad diligēd̄ diuſa
bōa meliōa et optiai q ōdo ne
ceſſai⁹ ē ibi. vñ ſup illo canti
p̄mo ordinauit i me caritatē

Ambro. dic̄ Multoꝝ caritas
inordinata ē qd̄ ꝑmū ē. ponūt
terciū ⁊ quartū. peccat qui ꝑ
poſtere agit. nā ſcire quid fa
cias ⁊ neſcire ordinē faciendi
nō ē ꝑfecte cognicōis Ordis
nāqꝫ ignorācia ↄturbat meri
toꝝ fomā. Ordo igit̄ diligen
doꝝ ſcḋm mgr̄m in. iij. di. xxix.
prout elicitur ex aug. li. ḋ do
ctrina xp̄iāa. ambro. vbi ꝑ9
et iero. ſup ezech. conſiſtit in
xij. gradibꝰ Nā ꝑmo oīm de9
diligēdus ē. ꝑmo affectiue ſic
ſup oīa ut diligatur ꝓpt̄ ſe tm̄
⁊ alia oīa diligātur ꝓpter deū
relatiue in eū ordinādo ea et tā
firmo amore ei quis inhereat
ꝙ hō poci9 vellet ſe ⁊ oēꝫ crea
turā nō eſſe q̄ꝫ deū nō eſſe et ꝙ
hō propter nullā creaturā deli
berate ⁊ ſciēt̄ faciat aliqd̄ cōt̄
ꝑceptū dei ſibi dilecti in q° tm̄
debet caueri ut habes ꝑcepto
iij. c. viij. k. Secūdo diligat̄
ſup omnia cōplacenter ⁊ dele
ctatiue ſic ꝙ nulli velit bonū
ſic̄ deo Tercō effectiue diligē
dus eſt ſup omnia maximi ei
effect9 exteioꝛis caitatis ſibi
exhibēdi ſunt puta honō et re
uerēcia ſpēal̄ ↄformitas volū
tatū. obediēcia. laus. grāꝛum
actō ⁊ ſilia ſcḋm illō ps Lauda
te eū ſcḋm multitudinē magtu=
dinis ei9 Ex quo ptꝫ ꝙ bene ſi
bi timere habent q̄ hoi interō
reuerēci9 ſuiūt q̄ꝫ deo. ⁊ ecōu
ſo timere habēt ꝑſidētes talē
honorē ſibi fieri permittentes
ut dic̄ glo. heſter. xiij. quā ob
cauſaꝫ mardoche9 venerai no
luit aman malū. Scḋo gra ḋ
du quilibet tenetur ſeipm̄ dili
gē quantū ad aīaꝫ ſibi bonum
volēdo ꝓut expoſitum eſt pri
mo capitulo. pl9 affectiue id ē
itēſioni affectu ſeu actu dile
ctiuo q̄ꝫ ꝓxio. q꞉ tenetur intē
ſiōi affectu et volicōne ſibi ipi
velle bonū btitudis ⁊ virtutū
et actuū bonoꝝ q̄m cuicūqꝫ al
tei hoi Et tenet̄ ſe firmi9 dili
gē ad illa ita ꝙ mi9 poſſit au
ti a dilectōe ſui q̄m cuiſcūqꝫ al
teri9 poſt ſe Ex q° patet ꝙ nō
ſolū bon9 hō ex caritate. ymo
malus ḋbet ſcḋm legem ſe pl9
diligere ⁊ intēſi9 amore opta
tio q̄m ꝓximū ſaltem ordiato
amōe qui ſcꝫ ē reſpectu ꝑdcō
rū triplicū bonoꝝ. non tm̄ q̄m
diu ē malus debet ſe plus ꝓxi
mo bono diligere ↄplacenter
⁊ delectatiue. q꞉ nō ↄplacere ſꝫ
triſtari ḋbet de eo qd̄ nunc eſt
⁊ deſiderare ꝙ fiat bon9. Et ſi
bi hō q̄m toti9 ꝑt et diligēcius
q̄m cuicūqꝫ alteri ꝓcurāe Qui
libet eciā homo tenetur oēs ho
mines viatores diligē eq̄liter
⁊ ſic̄ ſeipm̄: referēdo eq̄litatē
ad ꝑitateꝫ boni qd̄ optat̄ q꞉ q̄
libet tenetur proximo cuilibet

optare ꝛ velle eādē btitudīez
idest equalē beatitudinē quā
ſibi optat ꝛ eandē pfectōem
ṽtutū et graciarum qꝛ hō ē di=
ligē ꝓximū tuū ſicͭ teipm id ē
ad idē bonum ad qḋ teipm ut
vult aug' ſup illo gal' vj' O=
pemꝰ bonū ad oēs' Et apl's di
cit' j. cori' vij. Volo oēs hoīes
eſſe ſicͭ me id ē ad tātū bonū li=
c cꝫ nō tāto affcū tenear Ter
cō gͦdu pꝰ ſeipm tenetꝰ qs īnē
oēs maxime diligere ītenſiue
pntes ſuos Quia qͣnto res di
ligibilꝰ eſt ipi diligēti magis
ɔiūcta Et qͣnto magis et pꝰus
diligebatur ab ea ꝛ qͣnto plu
ra et maiora bñficia ſuſcepit
ab ipa' tāto plꝰ ꝛ itēſiꝰ dꝫ eā
diligere Sed pntes alicꝰ ſūt
huiōi qꝛ pmo gͦdu cōiūcti di=
lectōe puenictes natos ꝛ eis
eſſe pꝰ ōm nutrire et diſcipli=
nā tradiderīt gͦ ecͭ' ſ dicit qḋ ſi
pntes eſſent mali nōne tūc ce
teri miꝰ ꝓpinqui vl' eciā extra
nei boni eſſent amore pntibꝫ p
ponēdi Rñō ꝙ ɔplacētē ꝛ ɔlcā
tiue debemꝰ plꝰ diligere meli
orē' qꝛ debēꝰ plus complacere
in bono ſuo adepto ꝛ in maioꝛi
bono plus quā i minori bono ſ
homo ſicut amore optatiō ꝛ ɔ
ſideratiuo tenetꝰ ſe plꝰ diligē i
tēſiue eciā ſi malus ſit' ita eciā
optatiue ꝛ ɔſideratiue ɔbet ho
mo plꝰ diligere pntes malos
qꝫ alios viatores quoſcūqꝫ bo
nos qꝛ debet itenſiori actu eis
optare ꝛ deſidꝛare vitā etnā
ꝛ ut boi fiat qͣm cuicūqꝫ alteri
viatoi eciā meliori Et ɔbet eci
am hō maxime ad hoc conai et
coopari ſm exigēciam ſtatꝰ
ſui ut boni fiāt ꝛ caritatem ac
quirant et in ea p maneāt Nō
aūt debet approbare eoꝝ ma=
la facta qꝛ hoc eſſet eos odire
Quāto poſt pntes ɔbet homo
maxime diligē intēſiue filios
ꝛ filias. Quīto deinde fratres
ꝛ ſoꝛoꝛes. Sexto ɔſequenter
plus ꝓpinquos ꝙ minus propi
quos Septio domeſticos plꝰ
qͣm extrāeos' Octauo extrāe
os Et hoc ſuandū eſt tam ſm
oꝛdinē caritatis in fuſe qꝫ ſm
oꝛdinem rectum nature quez
caitas nō aufert ſ precipit et
regulat. Et notat rychardꝰ i
tercō diſtīctōe' xxix' ꝙ itēſio
dilectōnis atttēditur ſm pro
pinquitatem ad deum que eſt
boitas ipius diligibilꝰ poteſt
ergo dicit ipē tāta eſſe boitas
extranei vel minus ɔiūcti Et
tam parua bonitas ꝛ propiqͣ=
tas mihi magis cōiūcti' utpo
te quia non attinet mihi niſi i
tercō vl' quarto gͦdu ꝙ ex ma
ioꝛi affcū debeo diligere extra
neum magis bonū qͣm magis
ɔiunctum mihi ꝛ minus bonū
hoc eciam innuit Ambroſius

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

cū dic̄ q̄ domeſtici hoīſūt eciā
malis filijs ꝑponēdi Nono de
bē9 inimicos diligere ut bono
nature eoꝝ bonū velim9. ſed i
q̄ntū ſunt inimici ideſt iniuſte
nobꝰ nocere cupiētes. nō dēm9
F eos diligere Racō ſcdi q̄a
tūc pc̄tm amaremus Racō p̄
mi eſt q: eciaʒ ſunt ꝓximi ſm
illud p̄ceptū math. v. Diligi
te iīmicos vr̄os bn̄facite hijs
qui oderūt vos Pro quo ſcdm
tho. notādū q̄ huiōi dilectio
nature inimici poteſt dupliciť
cōſiderari. vno mō in generali
et ſic diligere inimicū eſt de ne
ceſſitate ſalutis. ut cū q̄s i ge
nerali diligit ꝓximos ab illa
genēalitate inimicū nō exclu
dat alias peccarʒ mōtaliť ɔť
caritatē. Alio mō cōſideratur
dilectō ꝓximi in ſpēali ut ſcʒ
quis in ſpēali moueatur motu
dilectōis actual' ad inimicū
ſuū ita q̄ actualiter velit et
optet ſibi bonū illud n̄ eſt d̄ ne
ceſſitate p̄cepti Exēplū q̄n co
gitas d̄ ſorte inimico. nō opor
tet q̄ ſtatim optes ſibi bonū
actualiť. Rō eſt q: p̄ceptū de
dilectōe inimici ē affirmatim
ideo nō obligat ꝓ ſemꝑ ſ; pre
cepti ē ut nō odias eū et ut nū
q̄m vel' et optes ſibi mala intē
cōe nocendi. q: nō odire ꝓxi=
mū eſt preceptū negatim. iō
obligat ſemꝑ et ꝓ ſemꝑ. ē tn̄
ut dic̄ tho. d̄ necītate caitatis
ſcdm ꝑparacōeʒ animi ut ſcʒ ho
mo habeat aīm ꝑatum ad hoc
ut i ſingulari inimicū affectiue
diliget ſi necītas occurret Sʒ
q̄ abſq; necītatis articulo hō
hoc actu impleat ꝑfectōis ē
et adhuc maioris perfectiōis
ſi amōe elicito actu feratur di
lectiue i inimicū cū affectu vo
lendi ſibi bonū potiſſime q̄n in
imicus actu offendit ut xp̄o i
cruce accidit. de hac materia
pleni9 dicetur in precepto qui
to d̄ homicidio. Decimo vndeci
mo et vltimo diligere ē̄ hem9
ex caritate corꝑa nr̄a et ꝓxio
rū eis volēdo bonū. Sūt autē
corꝑi bona cibus. potus. aer.
gaudiū. triſticia. ſomn9 vigi
lia. abſtinēcia. et tā proſpera
quā adūſa iq̄ntū tlia deſuiunt
ſpirtui iquantum vero ſpūm i
v̄tutibꝫ ipediūt. tlia et ſimilia
non ſunt bona corpori ſ; noci=
ua q: dānatur ꝑ talia eterna
liter vel ad illō diſponit. Item
quatuor dotes aīe ſunt optīa
corpori que ſine labore vie non
acq̄rim9 Ex p̄miſſis oībꝫ cō g
cluſiōem illā nota doctoꝝ ōni
ter q̄ q̄uis quilibet oēs alios
hoīes ex p̄cepto teneatur i ge
nere diligē ſic̄ ſeipm̄ ideſt ad
equale bonū. nō tn̄ oportet ip
ſū in q̄libet ſpēaliť et equali
ex affectu dilectōnis dirigē

Sed dubitatur cū multe alie
ſint cōdicōnes qb⁹ mēbra xp̄i
inuicē ɔiūgūtur p̄ter tactas
ut r̄lacō vxoris ad maritū Filij
ad prēz ſpūalē. ſBditi ad p̄la-
tū diſcipuli ad mg̃rz· ⁊ dn̄i ad
ſuū ⁊ ecōuerſo Cur de hĳs nō
fit mēcō p abro. R̄n· bonauē·
di. ĳ· i tercō q̄ oēs r̄ducūt᷑ ad
p̄fatas ut p̄ma vxoris ad di-
lectōem ſui Scd̄a ad dilecti
onē p̄ris carnal̄ dilcō p̄ris ſpū
alis et p̄lati ſīlit᷑ vltia duo ad
dilectōnē domeſticoꝝ Scd̄o
dubitatur vtꝝ pater carnal̄
plus ſit diligēd⁹ patre ſpūa-
li R̄n· ibidē Richar· in tercio
q̄ ſic. Quia licet pater ſpūal̄
mag̃ det nō tn̄ ita vere ē cau-
ſa bn̄ficĳ qd̄ ip̄edit cū nō det fi
lio illud bn̄ficiū niſi miſteialit᷑
Pat᷑ aūt carnal̄ dedit filio eſ
ſe nature ſīc̄ cauſa efficiens et
bn̄ficiū nutricōis ⁊ doctrie. ho
nō tamē magnus debetur pr̄i
ſpūali ꝓpt᷑ ſtatum beneficiū ⁊
eciam ꝓpt᷑ ſubſidiū. Tercō du
bitat᷑ an ɔiugat⁹ pl⁹ tenea-
tur diligere vxorem q̄z ꝑntes
R̄n. ſm tho· q̄ vxor ɔiūgitur
viro ut vna caro· math· xix.
erūt duo. i carne vna id̄ itēſi⁹
diligitur vxor ſed maior reue
rēcia eſt ꝑntibꝫ exhibēda rōe
principĳ. Vnde inquibuſdam
magis debet vir aſſiſtē ꝑntibꝫ
q̄m vxori· ſed q̄ntū ad vniōem
carnal̄ copule ⁊ cohabitacio
nis relictis omib⁹ adherebit
vxori nō ſimplicit᷑ relictis oī
bus qr nō hĳs que ad ꝑntes
ꝑtinēt quib⁹ eciā ſubuenien-
dū eſt. Quarto dubitatur· an
creaturas irracōnales licite di
ligere poſſim⁹ R̄n· thomas i ſū
ma q̄ nō tāq̄m ad ea ad que a
micicia habeat᷑ ſed ſīc̄ bona q̄
alĳ volum⁹ inq̄ntum ſcꝫ ex cai
tate volumus eas conſeruari
ad honorem dei ⁊ vtilitatē hoi
nū· Et ſic eciā de⁹ eas diligit
Et hͦ p̄t xxĳ. grad⁹ eſſe diligē
di Ex qͦ patꝫ q̄z male faciūt q̄
canes aues equos veſtes pe-
cuniā ⁊ huiōi pl⁹ q̄m aiam vl̄
cōp⁹ in ſe vel in alĳs diligunt
Quo ad ſecūd̄ p̄ncipale· cui b
magis ſit bn̄faciēdū R̄n· tho·
in q̄rto di· xv. dicens· Et dicit
philoſoph⁹ ·ix. ethico. Illud
facile nō eſt determiare ꝓpter
mltas diūſitates hoi ⁊ necārĳ
tn̄ hoc eſt tenendum q̄ ſemper
magis reddēdū eſt d̄bitū q̄m
bn̄ficium impedēdū ut ip̄e dic̄
ibidē niſi ex ꝑte altēa aſſit ma
ior boitas vl̄ neceſſitas· ⁊ ideo
parētibus ⁊ propinquis et be
nefactoribus ⁊ eis a qb⁹ ſpū
alia accipit hō magis d̄bet ele
moſinam facere ſi indigeāt et
ceteis paribus meliorib⁹ ma
gis ⁊ magis indigētibus. Et
ſic ſcd̄m has tres condiciones

dbẽt grad⁹ in elemoſinis ꝓſti
tui ſcʒ ſcd̃m honeſtũ. neceſſariũ
⁊ debitũ. aſſigr̃e aũt in ſingul
qñ vnũ alteri eoꝝ ꝓ̃ferat̃ ẽ im
poſſibile qꝛ ſingulares cõdicõ
nes q̃ attẽdẽde ſũt: īfinite ſũt
⁊ nõ cadũt ſ₃ arte. d̃ hijs aũt
vnctio docet ⁊ prudẽciũ ↄſiliũ
i hec tho. Quo ad. iij. ꝑ̃ncipa
le queritur cũ oẽs debeam⁹ di
ligẽ. an eciã pc̃tores d̃beam⁹
diligẽ R̃ñ. tho. 2. 2. q. xxiij. et
mgr̄ in. iij. di. xxix. In pc̃tori
bus duo ſunt ↄſiderãda ſcʒ na
tura et culpa. Secũdũ naturã
quã a deo habẽt capaces ſunt
btitudinis. ⁊ idõ ſcd̃m naturã
ſũt ex caritate diligẽdi ⁊ ſic de
bem⁹ eos diligere ſcʒ optãdo
eis vitã etnã paciẽciã d̃ pc̃tis
iuſticiã. ⁊ alia bona ad uitã et
nã ꝓmouẽcia. Sʒ culpa eoꝝ
deo ẽ ↄtraria et ei diſplicet et ẽ
impeditia eoꝝ ſalutis Et ideo
ſcd̃m illã ↄſideracõem ſunt oẽs
pc̃tores odiẽdi. ymo pater ⁊
mat̃ ⁊ filij ⁊ ꝓpinqui ut docet̃
luce. xiiij. idõ p̃s. Iniquos odio
habui. vnde gre. in paſto. ex
ponens illud p̃s. ꝑfecto odio
oderã illos dic̃ Inimicos dei ꝑ
fecto odio odiſſe eſt ⁊ ꝙ fc̃ti
ſunt a deo diligere. et qd̃ faci
ũt icrepare. ꝑ̃uoꝝ mões ꝑ̃me
re vite ꝓdeſſe. Et ſcd̃m aug. i
ſermõe quodã. Eſto ſimil me
dico. medicus eñi odit egritu

dinẽ ⁊ ut liberet egrotũ febrẽ
ꝑ ſeqt̃. nolite amare vicia ami
coꝝ vr̃orum ſi amatis amicos
veſtros. Capitulũ. iiij.

Q**uarto** nũc q̃rto viden=
dũ eſt d̃ dilectõe ꝓxi
ut cadit ſ₃ ↄſilio d̃ q°
tractanda ſunt tria ſm tria ꝑ
q̃ dilectõ ꝓxi ad ꝑfectõeʒ tẽ
dit Primo de extẽſione dile a
ctõnis fraterne. Secũdo de i
tencõe eius. Tercõ d̃ efficacia
ſeu effectu eius que oia ponit
ſcũs tho. li. d̃ ꝑfectõne ſp̃ual
vite c. xiiij. xv. et xvj. Quan
tum igitur ad primũ ſciẽdũ ꝙ
in extẽſione dilectionis proxi
mi eſt triplex grad⁹ Sũt eñi
quidam qui aliquos homines
diligunt vl' propter beneficia
impẽſa. vel propter naturalis
cognacõnis vinculũ. aut ciuil
amicicie Et iſte dilectõnis g̃
d⁹ t̃minis ciuil amicicie coar=
tatur. vnde dñ⁹ dic̃ math. v.
ſi diligitis eos q̃ vos diligũt
quã mercedẽ hẽbitis nonne et
publicani hoc faciũt Et ſi ſalu
taueritis fratres vr̃os tm̃ quid
ãplius facitis. nõne ⁊ ethnici
hoc faciũt. Sũt alij q̃ dilectõ
nis affectũ eciã ad extrãeos
extẽdũt dũ tñ i eis ñ inueniat̃
aliqͦ qd̃ eis aduerſetur. Et h₃
quidẽ dilectõis grad⁹ quodã
mõ ſ₃ nature limitib⁹ coarta
tur. Ois eñi homo naturaliter

eſt oīs hoīs aīcꝰ qđ oſ̄ditur qꝛ
aliū erātē ī via dirigit ⁊ a caſu
ſubleuat· ſed qꝛ natūalit̄ ſeip
ſū magis q̄m aliū hominez dili
git: ex eadē rōne ꝓcedit ut ali
quis diligatur. ⁊ eiꝰ ꝯtrarium
odio habeat̄. iđo ꝯſequēs eſt
ut infra naturaľ dilectionis li
mites inimicoꝝ dilectō nō cō
b pretendatur Terciꝰ aūt di
lectōis gradꝰ ē ut dilectō ꝓ
ximi eciā ad īimicos extēdat̄
quē q̄dē dilectōis gradū dn̄ꝰ
docꝫ math· v· dicēs. Diligite
īimicos veſtros bn̄facite hꝭs
q̄ oderūt vos· Et in hoc pfectio
nē dilectōis đmōſtrat eſſe vn̄
ꝯcludit ſb̄dēs· Eſtote ergo p
fecti ſic ⁊ pr̄ veſter pfectꝰ ē
Quādo aūt inimici dilectō ſit
neceſſaria: nō ꝯſulta ſolū in p̄
cedēti capitulo patuit Qđ au
tē dilectō inimici ſit ſūma pꝫ
qꝛ in dilectōnibꝫ alꝭs ad dili
gendū mouet aliqđ aliud bo=
num· puta vľ beneficiū exhi=
bitū· vel ꝯmūio ſanguinis vel
vnitas caritatis. aut aliqđ hu
iuſmodi Sꝫ ad diligēdum ini
micos nihil mouere p̄t n̄ ſolus
deus diligūtur enim inq̄ntum
ſūt dei· q̄ſi ad eius ymaginē fa
cti ⁊ ipiꝰ capaces. Et qꝛ deū
oībꝫ alꝭs bonis caritas p̄fert
nō ꝯſiderat certum boni detrim
tum qđ ab hoſtibꝰ patitur· ad
h̄ ꝙ eos odiat: ſ; magis ꝯſi=
derat diuū bonū· ſi eos diligat
vn̄ q̄nto pfectiꝰ viget ī homi
ne caritas dei: tāto faciliꝰ ani
mꝰ hoīs flectit̄ vt diligat ini
micū hec de tho·. Quo ad ſe c
cūdū ſciēdū ꝙ ſecūdo pfectio
dilectōis ꝓximi ꝯſiderat̄ ſ̄m
itenſiōem amoris· manifeſtū
eſt eni ꝙ q̄nto aliquid intēſiꝰ
amatur tāto faciliꝰ alia ꝓpter
ipm̄ ꝯtēnunt̄· ex hꝭs ꝫ que
homo ꝓpter dilectōem ꝓximi
dimittit vľ ꝯtemnit. ꝯſiderari
p̄t an ſit pfecta dilectō ꝓxi
huiōi dilectionis proximi tri
plex gradꝰ inuenit̄· Sūt eni
aliq̄ qui bona exteiora ꝯtēnūt
ꝓpt̄ dilectōem ꝓxioꝝ· dū ca
vľ pticľait̄ ꝓxis admiſtrāt vľ
totalit̄ oīa necitatibꝫ erogāt
ꝓxioꝝ. ꝙ vidēt aplꝯ tāgē cū
di· ſi tradidēo in cibos paupū
oēs facultates meas et Cañ·
viꝭ. dr̄ Si đderit hō oēꝫ ſb̄am
domꝰ ſue ꝓ dilectōe q̄ſi nihil
deſpiciet eā vn̄ ⁊ dn̄ꝰ h̄ ꝯplx̄
dē videt̄ cū dic̄ math· xix. Si
vis pfcūs eſſe vađ et vēde oīa
q̄ hēs ⁊ da paupibꝫ ⁊ veni ſeq̄re
me vbi oīm bonorū exteriorū
abdicacōem ad duo vidēur or
dinare· ſcꝫ ad dilectōeꝫ ꝓxi·
cū dic̄ da pauperibꝰ· ⁊ ad dile
ctōeꝫ đi cū dic̄ ſequere me· ad
idem eciā pertinet ſi quis dam
num in exterioibꝰ rebus pati
non recuſet ꝓpter dilectioneꝫ

dei ⁊ ꝓxi. vnde apoſtolus cō-
mendat quoſdam dicens hebꝛ.
x. Rapinā bonoꝝ vroꝝum cū
gaudio ſuſcepiſtis. et ꝓu. xij
Qui negligit dānū ꝓpt̄ ami-
cū iuſt9 ē Ab h' eni dilectōis
gdū deficiūt qui de bōis q̄ hn̄t
ꝓximis necitatē habētibꝫ ſb
uenire nō curāt vnde. j. ioh. iij
Qui habueit ſbſtāciā mundi
hui9 ⁊ videit frēm ſuū necita
tē hn̄tez et clauſeit viſcēa ſua
ab eo: quō caritas dei manet
d in eo Secūd9 aūt gd9 di
lectionis eſt vt aliqs corpus
ſuū laboribꝫ exponat ꝓpt̄ pri-
moꝝ amorē cui9 rei exēplum
apl's i ſe oſ̄dit dicēs. ij. theſſa.
iij. In labore ⁊ fatigacōne no
cte ⁊ die opantes ne quēvr̄m
grauarem9 Ad idez refertur
Si qs tribulacōes et pſecucō
nes propter ꝓxioꝝ amorem
pati nō recuſet. vnde ⁊ apoſto
lus. ij. cori. j. Siue tribulam̄
ꝓ vr̄a exhortacōe ⁊ ſalute. Et
ij. thi. ij. dic. Laboro vſqꝫ ad
vincula q̄ſi male opans ſꝫ ver
bū dei nō ē allegatū. iō oīa ſu
ſtieo propt̄ electōes ut et ipi
ſalutē ɔſequātur. ab hoc autē
gdu deficiūt q̄ ꝯ delicijs nl ob
mitterēt ā aliqd incōmodi ſu
ſtinerēt ꝓ alioꝝ amore Cōt̄
quos dr̄ amos. vj. ve q̄ dormi
tis in lectis eburneis et lacui
tis in ſtratis vr̄is. q̄ comeditis

agnūm de grege ⁊ vitulos de
medio armēti. q̄ canitis ad vo
cez pſalterij ſicē dauid. putaue
rūt ſe habere vaſa cātici. bibē
tes i phialis vinū. ⁊ optio vn
gēto delibuti ⁊ nl paciebātur
ſup ɔtricōe ioſeph. et ezech.
xiij. dr. Nō aſcendiſtis ex adū
ſo neqꝫ oppoſuiſtis vos murū
ꝓ domo iſrl'. ut ſtāetis in ꝑlio
in diē domini Terci9 aūt g e
dus dilectōis ē ut aliqs aiam
ſuā ꝓ fr̄ibus ſuis ponat. j. io.
iij. In hoc cognouimus carita
tem dei qm̄ ille ꝓ nobis aiam
ſuā poſuit et nos dēm9 pro fr̄i
b9 aias nr̄as ponere. Vlt̄ hūc
aūt gradū dilectōnis intendi
nō pt̄. vn̄ ioh. xv. Maiorem
hac dilectōnē nemo habet ut
animā ſuā ponat quis pro ami
cis ſuis vnde i hoc pfectio fra
terne dilectionis conſtituit̄
Tamē animā idē ſt vitā corpa
lem non vitaz anime que deus
eſt q̄ aufert̄ p pc̄tm mortale:
ponere pro proximorū ſalute
cadit ſb necitate p̄cepti in ar-
neceſſitatis puta ſi qs videret
aliquē ab infidelib9 ſeduci de
beret ſe mortis piculo exponē
ut eum a ſeductione liberaret
Sed vt aliquis extra hos ca-
ſus neceſſitatis ꝓ ſalute alio-
rū mortis periculo ſe exponat
pertinet ad perfectionem iu-
ſticie vel conſilij Cui9 exēplū

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ab apoſtolo. accipe poſſumus
qui dicit .ij. cori .xij. Ego autē
libentiſſime impendar ⁊ ſup i=
pendar ipſe pro aiabꝯ veſtris
glo. pfecta caritas ē ut quis
patꝰ ſit ꝓ fratribus mori ha
bet aūt quandā ſimilitudinem
mortis cōdicō ſeruitutis . que
mors ciuilis dicitur ideo ad eā
dem pfectōem dilectōis pti=
nē videt᷑ . ꝙ aliqs ſeipm̄ ſerui
tuti ſbiciat ꝓpter ꝓximi amo
rem ⁊ ꝙ ſe mortis piculo expo
nat licet h᷒ pfectius videatur
eſſe qꝛ hoīes naturalit᷑ magis
mortē refugiunt. Omnia tho.

f Quo ad terciū cōſideratur
eciam frn̄e dilectōnis pfectō
ex effectu Quāto eni maiora
bona ꝓxīs impendimꝰ tāto p
fectōꝛ dilectō eſſe videt᷑ . ſūt
aūt ēca hoc eciā tres gdꝰ con
ſiderandi. Sunt eni quidā qui
proxīs obſequūtur in corpali
bus bonis puta qui veſtiūt nu
dos paſcūt fāelicos ⁊ alia ope
ra miſericōdie huiōi infirmis
miniſtrāt que ſibi dn̄ꝰ ꝛputat
exhiberi. ut ptꝫ Math. xxv.
Secūdo ſūt aliq̇ q̇ bona ſpūa=
lia largiūtur . que tam̄ nō ex=
cedunt condicōnē humanam .
Sicut qui docet ignorātē cō=
ſulit dubitanti ⁊ reuocat errā
tem de q̊ cōmēdatur Job. iiij.
Ecce docuiſti plurimos ⁊ māꝰ
laſſas roboraſti vacillātes fir
mauerūt ſmones tui et genua
tremētia cōfortaſti Tercio g
ſunt eciā alij qui dona ſpūalia
⁊ dona ſup̄ naturā et racōnem
excedēcia proximis largiunt᷑
ſcilicet doctrinā diuinoꝝ mau
ductionē ad deū ⁊ ſpiritualiū
ſacramētoꝝ cōmunicacionē d
hijs donis fac mēcōnē apoſto
lus gal. iij. di. Qui tribuit no
bis ſpiritū ⁊ opat᷑ v̉tutes i no
bis. Et ſecūda theſſa. ij. cū ac
cepiſtis a nobꝫ verbū auditus
dei accepiſtis illud nō ſic̄ v̉bū
hoim ſꝫ ſicut eſt vere verbū dei
huiuſmōi igit᷑ bonoꝝ collacō
ad ſingularē quādā pfectōꝫ
ptinet fraterne dilectōnis qꝛ
per hec bona homo vltimo fini
coniungitur in quo ſumma ho
minis pfectō ōſiſtit. pfectō
hec oſtēdit᷑ Job. xxxvij. vbi
dicit᷑. Numq̇d noſti ſemitas
nubiū. magnas pfectas ſciē
cias. p nubes aūt ſm beatū au
guſtinū. ſancti p̄dicatores i
telligūt᷑ . habēt ille nubes ſci
tas ſubtiliſſimas ſcꝫ p̄dicacio
nis vias et pfectas ſciencias
dū ſe ſuis meritis nichil eſſe ſci
ūt qꝛ ea q̄ ꝓximis impendunt
ſup̄ iſtos exiſtūt Addit᷑ aūt
ad hāc pfectionē ſi huiuſmo
di ſpiritualia bona ñ vni tantū
vel duobꝰ ſꝫ toti multitudini ex
hibēt᷑. Quia ſm philoſophū
bonū gentis perfectius eſt et

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

δimius qꝫ bonũ vni⁹ hec omia
tho. Capitulũ Quītũ

Quartũ p̄ceptũ qδ p̄
mo loco ſb̄ p̄cepto di=
lectiois ꝓximi ɔtine
a tur Exoδ. xx. ſic ponit᷑ Hono
ra patrẽ tuũ ⁊ matrẽ tuã vt ſis
lõgeuuſ ſup terrã. Vbi notãδ
p̄mo ꝙ p̄ter patrẽ noſtrũ q̄m
quottidie īuocam⁹ ī oracõe do
minica: adhuc triplices ſunt
patres quos honorac̄ δbem⁹.
Primo carnales hꝫ Scδo ſpi=
rituales p̄lati δ quoꝝ numero
fuit ap̄lus dicens. j. corin. v.
Ego ꝑ euãgelium genui vos
Tercõ ptãtes tẽpãles ſeu do
mini. vñ ſūi naaman. mj. r̄gũ
v. ei dixerũt. Pat̄ ſi rẽ grandẽ
dixiſſet ꝓpheta certe facere de
bueãs. De p̄mis pentibꝫ p̄mo
tria ſũt notãda Primo quibꝫ
motis filij pẽtes debẽt honora
re Secũdo quibꝫ modis hono
rẽ debẽt eis exhibere. Tercio
quottuplicit᷑ cont̄ p̄ceptũ hoc
b ɔtigat peccac̄ Quãtũ ad pri
mũ q̄ꝫ ſtricte hoc mandatũ ſit
ſuãdũ docꝫ p̄mo violãcũ dira
maledictõ nã geñ. ix. Cam δ
ridẽs p̄ris ſui verẽda ī ſemine
ſuo maledc̄t⁹ ẽ geñ. xlix. Ru
bẽ licꝫ eſſet p̄mogenit⁹ iacob
cũ bñdictur⁹ alijs iſti dixit.
ñ creſcas quia aſcẽdiſti cubile
p̄ris tui. Eſau venatoꝛ ⁊ parũ
in tabernacul̄ inhabitans be

nedictionẽ p̄mogeniture ꝑ=
didit quam iacob matri obedi
ẽs inuenit geñ. xxv. ⁊. xxvij.
Secundo idem ſuadet vite fili
orũ abbreuiacio. nã deu. xxj.
Si genuerit homo filiũ contu
macẽ et ꝓteruũ qui nõ audiat
patris vel matris īperium ap
prehẽdent eũ ⁊ ducẽt ad ſenio
res ciuitatis illi⁹ et ibi accuſa
bunt eũ de comeſſacõibꝫ luxu
rijs et cõuiuijs ⁊ lapidabit eũ
oĩs populus ſentẽcia ẽ ibidẽ.
Sic duo filij heli cõrepti a pa
tre nec emẽdati fõtes vna die
occiſi ſũt in bello capta archa
. j. re. ij. Tercio idem ſuadet c
multiplex natorũ benedictio
nam hic in precepto illo ſpeci
alit᷑ longitudo viuẽdi in p̄miũ
ꝓmittitur ſupple ſi filio valet
ad ſalutẽ vel ad cõmodũ mai⁹
Si enim nõ ad hoc valeret diu
viuere plaga eſſet diu viuere
nõ p̄miũ qꝛ diu ī peccatis viuẽ
tes pei⁹ dãnãt᷑ Et ꝑ oppoſitũ
diu bene viuẽ bñficiũ dei mag
nũ eſt Sic ſem fili⁹ noe q̄ pa
trem honorauerãt. q̄ ſem videt᷑
fuiſſe ſecũdũ multos melchiſe
dech rex ſalẽ quẽ ɔſtat diutiſſi
me vixiſſe vicꝫ annis pluſquã
ſexcentos ex geñ xj. Qδ eciã
pꝫ in bñdcõnibꝫ ioſeph q̄ꝫ p̄r
omnibus filijs p̄dilexit eo ꝙ
obediens fuerat in arduis vt
patuit ī exitu vltio ad paſcua

verſus fr̃es hic in q̃m ioſeph
q̄ntā materiā paciēcie caſtita
tis· q̄ntā potēciā adeptꝰ ſit et
ſem̄ eiꝰ pȝ gen̄· xxxvij· xxxix
d xli· ⁊ xlij· multiplicit̃ Quar
to idē docȝ filioꝝ iudeoꝝ ⁊ er
ga pn̄tes pia bonoꝝ prouiſio
ā hūiliacō· nā dauid ſaul diu ī
pſecucōne mãſurꝰ ī eiuſdē pñ
cipio ſollicite mr̄em ⁊ pr̄em ɔ
mdauit r̃gi moab· j· Rñ· xxij
rechabite cū liberis ad iuſſum
pr̄is eoꝝ ionadap ī ppetuū nō
biberīt vinū domū ñ edificaue
rūt ſemtē nō ſerebāt· vineā ñ
plātauerūt et ſolū in tabnacu
lis mãſerūt niſi in neceſſitate
guertaꝝ· ieremie· xxv· iō pre
cūctis iſrahelitis laudāt̃ a dō
Sic eciā pfectōis exemplar
ihs erat ſbdituſ illis ſcȝ pn̄tibꝫ
Et in mōtis agonia de mr̄e ſol
licitus virginē virgini cōmen
e dauit ioh̄· xix· Quito idem
docet paganoꝝ ml̄tiplex eru
dicō· ut docȝ valeiꝰ libro q̄nto
p plūa exēpla Nā filia quedā
cuiꝰ mr̄ icarterata ⁊ fame ne=
cāda iudicis cōſenſu obtinuit
ut mr̄em viſitaret p cuſtodes
tñ pꝰ q̄ſita ne alimētū afferrȝ
q̄ filia matrē diu lactās· tādē
p cuſtodes explōata ē mr̄ez a
lere qd̄ cū iudex pcepiſſet vite
mr̄ē filie dōauit ī pietatis mu
nꝰ ⁊ locꝰ ɔſecratꝰ dījs a popu
lo ut alij ſcribūt· Item ibidem

valeiꝰ dic̄ d̄ Coraliano roma
no qui cū a romanis pro ſcrip
tus rex alioꝝ factus eſſet· et
rōanis nullatenꝰ nec pcio nec
dotibꝫ recōcialai valeret· veien
te ad eum de roma mr̄e ſtatim
a filio obtinuit romanis pacē
Itē ibidē d̄ filio creſi regis re
fert qꝓ cū filiꝰ eiꝰ mutꝰ viderȝ
ab alio quodā pr̄em debē occi
di nec ligua nec vibꝫ hūc pa=
trem eſſe demōſtrare poſſet· in
pietatis munꝰ ligua eiꝰ ſolu=
ta ē· ⁊ locutꝰ eſt hūc patrem
⁊ alia clare eloquēs in ml̄toꝝ
ſtuporem Sexto idē ſuadēt f
creature irracōnales celi aues
Nā ut di· am· exameron· v· ci
conie pie aues pn̄tes ſenes nu
datos· pluīs tegūt· fouēt alis
⁊ nutriūt alimētis· Et ibidē dī
qꝓ admiranda eſt cornicis cle
mētia· Nā cū pn̄tes p lōgeuā
ſenectutem plumaꝝ tegmie
⁊ alaꝝ regimie nudari conti
git· cornices iuniōes pprijs pē
nis eos fouēt ⁊ collcō cibo pa
ſcūt· qñ eciā pn̄tes eoꝝ ſeneſ
cūt eos fultro alaꝝ ſuaꝝ ſub
leuāt et advolād̄ exercēt ut in
priſtinos vſus mēbra diſſueta
reuocēt ⁊ reducāt ut dic̄ Bar
th· ī de pprietatibꝫ reꝝ · et ſo
lū ut hyſtoiogr̄phi ponūt vul
tures parentes fame pire ſi=
nūt ⁊ ut r̄fert vil· ī d̄ apibꝫ pte
ſcd̄a a apes iūiōes nō ī ope tm̄

ſed eciā infetucꝫ iuuāt mr̄es·
g Septimo illud docēt inſen
ſibiliū exēpla· vnde ꝑe rauen·
Tolle radiū a ſole et non lucet
Riuū a fōte ⁊ deſiccat᷑· ramū
ab ārbore ⁊ areſcet· mēbrum a
corꝑe ⁊ putreſcet· ſic ſeꝑa fi=
liū a deuocōne paterna et iam
nō eſt filius ſed collega iſtoꝝ
d̊ qb̄ꝫ d̄r· vos a patre dyabolo
eſtis et oꝑa p̄ris veſtri vultis
h ꝑficere Quo ad· ij· p̄ncipa=
le notād̊ ſm tho· 2· 2· q· Cxxij·
licꝫ in hoc p̄cepto exprimatur
ſolum honoracio ꝑntum in illa
tn̄ honoracōe intelligitur mā=
dari ſuſtētacō eorū et quicq̊d
aliud a ſuis liberis ipſis debi=
tum eſt Sic interp̄tatur xp̄s
math· xv· et ſuꝑ illo ephe· vj
Honora patrē tuum et matrē
tuam dicit glo· Iubent paren
tes honorare idest obſequium
pietatis ⁊ reuerēciā exhibere
ac neceſſaia miſtrare Cōſiſtit
aūt reuerēcia exhibēda parē
tibꝰ ſm alex· de halis in tribꝰ
Primo in affectu ut liberi pa=
rētes amēt· eis bōa optent ꝓ
eis orēt· et ex īd timeāt eos ac
reuereāt᷑ ⁊ offenſaꝫ eoꝝ caue
ant ꝓpter ꝑtātē quā a deo i fi
lios habēt quorū ſūt p̄ncipia
pꝰ deū Secūdo ꝯſiſtit i ſigno
exteriori et reuerencia q̄ fit aſ
ſurgēdo· ſuꝑ ſe locādo· verbū
porrigēdo loquendi ⁊ ſimilibꝰ

Tercō cōſiſtit i effectu ut eis
obediāt in oībus ſaltem que ꝑ
tinēt ad vtilitatē ac necitateꝫ
rei familiaris ⁊ que ꝑtinent ad
bonos mores q̄ ſaluti ſunt ne=
ceſſaia ſm illud ephe· vj· Obe
dite filij ꝑntibꝫ veſtris in dn̄o
idest ſm iuſticiā et fidē dn̄i dei
et coll· iij· Filij obedite ꝑntibꝫ
vr̄is in oībꝰ idest ut p̄us expo
ſitum eſt Quarto ꝯſiſtit in ſu
ſtentacōne eoꝝ fienda ꝑ tria
verbo ꝑ cōſolacōes· facto per
miſteria corꝑalia vbi opꝰ eſt
et dono tꝑali q̄m iuſtū enim ē
q ꝑntes pueros d̊biles nutri
ant· tā dignū eſt ut filij fōtes
ꝑntes debiles iuuent Dubi i
tatur ēca hoc p̄mo vtrū homo
magis debeat diligē p̄rēꝫ quā
mr̄eꝫ· hāc queſtiōem mouet ſe
neca li· declamacōnum viꝫ an
filiꝰ pociꝰ teneat᷑ alere p̄rem
q̄m matrē Sub hoc caſu· Qui
dā p̄r a piratis captus ad fili
um mittit ꝓ auxilio habēdo ſꝫ
mr̄e ceca domi manēs nec ha=
bēs aliud auxiliū q̄m filiū eū p̄
cipit manere· eo q vtrūqꝫ iu=
uāe n̄ poſſet· q̄m ergo iuuabit
filiꝰ Seneca fortiter āmbas ꝑ
tes roborat ſꝫ n̄ ſoluit· legiſte
tn̄ rn̄dent in ſtitu· de patria po
teſtate i glo· q eciꝰ hēat pa
treꝫ alere q2 ex legis p̄ſūpcōe
ut omnīē plꝰ filiꝰ ſperat hr̄e a
p̄re· Et tho· 2· 2· q· xxvj· ar· x·

dicit ꝙ magis tenetur dilige
re prēꝫ Quia dicit btūs iero·
ſup ezech. ꝙ poſt deū oīm pa
trē diligdē⁹ ē pr· ⁊ poſtea ad
k dit de matre Vbi notād ꝙ
ī iſtis cōparacōib ut qdaꝫ dicūt
quos tho· nō reprobat hoc qd
h dicit intelligendum eſt per
ſe ut vicꝫ itelligat eſſe q̄ſtio
de patre īq̄ntū pat eſt· An ſit
plus diligend⁹ matre inq̄ntū
mat eſt· p̄t eni ſubdit tho· in
oib⁹ huiōi tāta eſſe diſtancia
virtutis ⁊ malicie ut amicicia
ſoluatur vl minuatur vt dicit
phs· viij· eth. Et ideo ambro·
dic· ꝙ boni domeſtici ſūt mat
filijs pponēdi· ſed ꝑ ſe loq̄ndo
pat magis diligēd⁹ ē q̄ꝫ mat
Amāt eni pr ⁊ mr ut pncipia
q̄dā natural origis· pat autē
hꝫ excellēcōrē pncipij racōem
q̄m mat q: pr eſt pncipiū per
modū agētis· mater autē per
mod pacietis ⁊ mateie Et ideo
pr ꝑ ſe loquēdo eſt magis dili
gēd⁹ Tn̄ h ſpēs amicicie de q̄
nūc loquim ē amicicia q̄ dbet
patri ⁊ matri ſm gn̄acōnis ra
cōem· eſt ei alia ſpēs amicicie
q̄ diligi⁹ amātē Alia q̄ gn̄an
tē Pria ſpē poſſum⁹ pl⁹ diligē
vnū· ſecūda ſpēaliū Nā mres
naturalit plus diligunt filios
q̄m pres ꝓpt tres rōes Primo
q: plus laborāt in eoꝝ genera
cōe vn̄ ponūt ibi magis de ſuo

Secūdo q: magis ſciūt ꝙ ſūt
ſui filij q̄m pres. Tercō q: ſta
ti natos ſecū tenēt ⁊ nutriūt.
nō aūt pres ſic ⁊ ɔſanguīeos
cū qb magis nutriti ſum⁹ vl
ɔūſati āpli⁹ diligim⁹· q: amici
cie naturali adiungitur amici
cia ſocialis. Et hoc totū redit
ad hoc ꝙ pl⁹ poīt mat de ſuo i
filio q̄m pat· ſed plus d eo qd
filius eſt ponitur a pre quam a
matre· q: pater dat virtutem
formatiuā q̄ eſt diſpoſicio ad
nobiliſſimā aīe rōal fomā· ma
ter vero mateiā· ⁊ ideo natūa
lit hō plus prēꝫ diligit· ⁊ ɔſan
guineos ex ꝑte pris hec d tho
Dubitatur ſecūdo an filij ⁊ l
filie in reuocacōe votoꝝ a ꝑn
tib attēptatis dēant obedire
Rn̄· ſm tho· 2·2· q· lxxxviij· ꝙ
filij ⁊ filie ſb ꝑntū vl tutoꝝ d
gētes tutela ſūt ī ſtatu tripli
ci Quidā q̄ nōdū hn̄t vſū racō
nis· ⁊ tales q̄ntūcūqꝫ ante oſi
non poſſunt aliquid vouere· q:
non poſſunt deliberare Alij aūt
ſunt q̄ ante annos pubertatis
id eſt maſculi an̄ decimumq̄rtū
annum femelle an̄ duodecimū
attigerūt vſum rōis Et tales
pn̄t q̄ntum in ipſis eſt vouere
ſine pc̄to· ſed votū eoꝝ p̄t irri
tari ꝑ ꝑntes· quorum cure re=
manent adhuc ſbiecti· que re
uocacō eciā ſine pc̄to fieri p̄t a
ꝑntib vl tutoib Rō q̄re nati

vouentes non peccāt qꝛ īplici te ſbintelligitur ſi pntes con ſenſerint· Racō quare pntes reuocādo nō peccāt qꝛ vtūtur iure ſuo · Quātūcūqꝫ tū pfati filiȷ̄ añ ānos pubtatis ſint do= li capaces nō poſſunt obligaī voto ſolemni religiōis ꝓpter eccīe ſtatutū qđ rſpicit id qđ in pluribus accidit Tercō ſūt qui vouent poſt annos pubta tis ⁊ tales ſi ſūt libere ↄdicō= nis q̄ntū ad ea q̄ ſunt ſue pote ſtatis et ſue pſone pñt ſe obli gāe voto religiōis vl ſimplici vl ſolēni ſine volūtate pntū. ⁊ eadē rō ē de aliȷ̄s votis ⁊ ↄtra= here pñt non ſunt aūt ſue po= teſtatis tales ſemp quo ad di ſpenſacōem domeſticam· idcō= co non poſſunt aliquid vouere quod ſit ratum ſine ↄſenſu pa
m tris Dubitatur·iȷ̄. an filiꝰ teneatur obedire pntibus cā nalibus q̄ntū ad oīa. Rñ. tho· qđli. ȷ̄·q·v·ar.ȷ̄·ꝙ non ſed in quibuſdā. nā cū obediēcia pre lato debeatur ad illa ſe exten dit debitum· obediēcie ad q̄ ſe extendit ius placōnis. habet aūt pr carnalis ius placōnis ī filiū· pmo quidē q̄ꝫtū ad dome ſticā cōſuacōem. Sic eni ē pr familias in domo ſic rex ī reg no· vnde ſicuti ſbditi regis te nentur obedire regi in hȷ̄s q̄ ptinent ad gubnacōeꝫ regni

ita ecīā filiȷ̄ ⁊ aliȷ̄ domeſtici te nentur obedire prīfamilias in hȷ̄s q̄ ptinēt ad diſpēſacōem domꝰ. Secūdo q̄ntū ad morꝫ diſciplinā. vnde apoſtolus dic̄ heb·xiȷ̄· Patres quidem cārnis noſtre habuimus eruditores ⁊ obtēperabimꝰ eis Debet eī pr filio ecīā diſciplinā ut phūs dicit In hȷ̄s ergo tenetur obe dire filius patri carnali ⁊ non in aliȷ̄s· vnđ illud coll· iȷ̄ Filiȷ̄ obedite pntibꝫ veſtris quo ad omnia· intelligitur omnia ad q̄ ſe ius placōis extēdit iō ecīā nō exhibet irreuerēcīā pntibꝫ qui eis non obedit in hȷ̄s in q̄ bus eis obedire non tenetur·
Quo ad· iȷ̄· pricipale patet n ex pmiſſis ꝙ multipliciť nati peccāt cōtra hꝫ pceptum in pn tes Primo qui parētes irridēt pauperes aut ōbiles. terreat hos maledictō cham geñ· ix. Secundo quidaꝫ pñtes duris verbis contriſtāt ↄtra apoſto lū dicentem· ȷ̄. thi· v· ſeniorem ne increpaueris ſed obſecra ut patrem. iuniores ut fres· anꝰ ut matres· iuuenculas ut ſoro res in omni caſtitate· Tercio aliȷ̄ parētibus maledicunt ↄt illud exodi· xxȷ̄ Qui maledixe rit patri et matri morte moria ť. Et exođ xx· Qui maledixe rit patri vel matri extiguetur lumē eiꝰ in mediȷ̄s tenebris ⁊

morietᷣ i pc̄tis ſuis eᷣ. Quar
to q̇ mortē parētum ſuoꝝ op-
tant ex eoꝝ odio aut appeti-
tu hōris vľ hereditatis. vn̄ ꝓū
bioꝝ ix. Qui afflIgit patrem
eit ignominioſus ⁊ i felix. q̇n
to q̇ ꝑntibꝰ paupibꝰ vľ idigē
tibus non miniſtrāt ꝓ poſſe cō
tra illō̆ eccīaſtici terco̅ fili ſuſ
cipe ſenectā pr̄is tui ⁊ ſi ōfice
rit ſenſus eiꝰ ꝑ ſapiēciā vľ im-
paciēciaꝫ ſupꝑ. veniam da illi
Sexto q̇ non obediūt ſꝫ ꝓ eue
r̄calcitrāt i hijs vicꝫ q̄ ꝑtinent
ad patris imperiū q̇ iubētur la
pidai vbi ſup̄ Septimo q̇ ma
nus violentas in eos iiecerint
Cōtra quos exodi. xxj. Qui ꝑ
cuſſerit patrē vel matrē mōte
moriatur Octauo q̇ parētibꝰ
defūctis ꝑ ſuffragia nō ſbuei
unt cōtra quos ꝓuerᷣ. xix. Qui
affligit prēꝫ erit ignominio-
o ſus ⁊ i felix Dubitatᷣ p̄ᵒ q̄re
huic p̄cepto additur ꝓmiſſio
p̄mij plꝰ q̄ꝫ alteri mādato R̄n̄.
ſm alex. de halis i ſuo terco̅ ⁊
alios p̄mo ut ad ſuſtētacōem
ꝑntū alicerentᷣ filij ex p̄mio
quēadmoō̆ ꝑntes alliciūtᷣ ad
nutᷣ cōem filioꝝ ex natura Se
cūdo qꝛ ↄgruū ē ut vitā ꝓtelā
tes i ꝑntibꝫ filij tales eciā re-
cipiāt lōgitudineꝫ vite i ſeip̄is
Terco̅ qꝛ p̄cepta dātᷣ ō̆ eis q̄ i
q̇buſdā hō n̄ incliatur aut mo
dicū. Sed adſubueniēō̆ filijs
ꝑntes iclinātᷣ multū et econū
ſo modicū Jdo necē fuit māda
ri ſic̄ videmꝰ eciā ꝙ truncꝰ ꝓui
det ramis n̄ ramj trūco. Corpꝰ
mēbris n̄ mēbra oia corꝑi. ſol
radio nō radius ſoli. fons riuo
nō riuus fonti Dubitatur p
ſecūdo vtꝝ aliq̇s p̄cepto pr̄is
poſſit cōpelli ad matᷣmoniū cō
trahēdū. Reſpō. tho. iiij. ſcrip.
diſtinctōe. xxix. ar. vl. Cum
in matᷣmonio ſit quedam ſerui
tus ꝑpetua: pater n̄ poteſt co
gere filiū ad matᷣmoniū per p̄
ceptū cū ſit libere ↄdicōnis ſed
p̄t eū inducere ex racionalibili
cā. et tūc ſic̄ ſe hꝫ filiꝰ ad cāꝫ
illā ita ſe hꝫ filiꝰ ad p̄ceptum
pr̄is ut ſi rō illa cogat ō̆ necīta
te vľ ō̆ hōeſtate et p̄ceptū ſilrᷣ
cogat alias nō hec tho. Du q
bitatᷣ tᷣcō vtꝝ i vitis ꝑntibꝫ fi
liꝰ poſſit itrare religionē R̄n̄.
tho. q̄dli. ix. q. v. ā. j diſtiguēō̆
ē qꝛ ā iſte q̇ hꝫ ꝓpoſitū itrādi re
ligiōeꝫ videt ſe i ſeculo nō poſ
ſe viuē ſine pc̄to mōtali vľ nō
de facili. Si timꝫ ſibi de ꝑiculo
pc̄ti mortaľ cū magis teneatᷣ
ſaluti aīe ſue ꝓuidere q̄ꝛ cōpa
li necītati ꝑntū n̄ tenetᷣ in ſclō
remanere Si aūt videt ſe poſ
ſe i ſeculo ↄūſai abſq; pc̄to ad
huc diſtiguēdū eſt qꝛ aut ſine
eius obſequio ꝑntes nullo mo
do viuere poſſunt ⁊ ſic tenetur
eis ſuire ⁊ alia q̄ꝑa ꝑfectōis

p̄tmittē ꝛ peccaret eos dimit
tēs· ſiveꝺ ſine ei⁹ obſeqo pn̄t
ꝑntes aliq̄liter viuere nō aūt
honorifice non ꝓpt̄ h̄ tenetur
opera ꝑfectōis dimittē. ſec⁹
aūt ē in illo qui iā religionem
intrauit quia cum iā ſit mortu
us mūdo ꝓpter ꝓfeſſiōem ſo-
lutus eſt a lege q̄ in mūdanis
obſequijs ꝑntib⁹ tenebatur
ſm doctrinā apli ro. vij. i ill'
aūt ſpūalibꝫ puta orōnib⁹ et
huiōi eis tenetur ſuire Et hoc
qꝺ dictum eſt de in troitu reli
giōis p̄t dici eciā de obſuācī-
a virginitatis et de alijs opa
cōnibꝫ ꝑfectōnis· hec tho. du
bitatur· iiij. vtꝝ ille cui⁹ pat
non p̄t ſuſtētari a filio ñ ɔtra
hendo accipiat dotem vn̄ pr̄ez
nutrire poſſit· teneatur ɔtrahe
re ut pr̄em ſuſtentet· Rn̄· tho·
eodē ar· Caſus ꝓpoſitus nō vi
detur de facili poſſibil'· vix eni
contingere p̄t qui quis ꝑntes
ſuſtentare poſſit abſq3 mr̄imo
nij contractu ſaltem manibus
opando et mēdicādo Si tn̄ h̄
ɔtigeret eſſet idē iudiciū de v̄
ginitate ſeruāda in iſto arti-
culo ꝛ ꝺ alijs ꝑfectōis opacō
nibꝫ ſicē ē de introitu religiōis
ut p̄us dcm̄ ē. hec tho·

Capitulū· Sextum

E honore ſecūdo patri
vicꝫ ſpūali exhibēdo
vidēda ſūt tria Prio vi
ꝺbitur q̄m ſtricte mādatū ſit
p̄latis ſpūalib⁹ obedire. ſecū
do in quibꝫ ſint et q̄liter hono
randi. Tercō quot modis ē ca
eos hoc p̄ceptum non ſeruetur

Quātū ad ·j· notāꝺ q̄ pat a
ſpūalis eſt quicūq3 p̄latus re
gēs in ſpūalibꝫ aliquē quē do
ctrina euangelica gn̄auit vel
h3 nutrire p̄ſerti ſi eucariſtie
ſacramētum vel alia ſibi mini
ſtrat ſpiritualia. vt ſūt papa
ep̄us plebā⁹ ꝛ vices eoꝝ gerē
tes ɔfeſſores p̄dicatores ab-
batiſſe p̄oriſſe vn̄ apl's· j. cori·
v. Ego ꝑ euāgeliū genui vos
de hijs in telligitur illud man
datū apoſtoli obedite ꝓpoſitis
veſtris ꝛ ſubiacete eis· ip̄i ei
ꝑuigilāt quaſi rōēz ꝓ aiabus
vr̄is reddituri ut cum gaudio
hoc faciāt nō gemētes· ꝺ hijs
xp̄s ait luc̄ x. qui vos ſpernit
me ſpernit· Et ut nō ſolū bōis
ſ3 eciā malis obedire debeam⁹
docet math̄· xxiij. xp̄s vbi ſic
dr· ihēſus locutus ē ad turbas
et ad diſcipulos ſuos dicēs. ſu
ꝑ cathedrā moyſi ſedebūt ſcri
be ꝛ phariſei· Oia ergo queū
q3 dixeit vobis ſuate ꝛ facite
ſcdm̄ vꝺo opa eoꝝ nolite face
re. dicūt eni ꝛ nō faciūt· et ad
id debuit apte Exēplū ĩvitaſ
patꝝ vbi dr̄ q̄ ad quendā ſo
litariū venit qdā p̄ſbit cuiuſ
dam baſilice vt conſecrar et ei

oblacōem ad cōmūicād· quidā
aūt venit accuſans ſacerdotez
apud ſolitariū· venit ergo pꝰ
ſbiter quadā vice volēs conſe
crare oblacōem id eſt celebra
re miſſam Sz ſolitariꝰ pulſan
ti non apperuit et ſic ſacerdos
diſceſſit ⁊ vox ad ſolitariū Ec
ce tulerūt ſibi hoīes iudiciū me
um Et factꝰ ē velut in exceſſu
mētis ſolitariꝰ videbat ꝙ q̄ſi
puteū aureū ſitulā aureā ⁊ fu
nē aureū aquāqꝫ valde bonaz·
haurire aūt vidit q̄ndā lepro
ſū ⁊ refūdētē in vas vidit igi
tᷣ hꝯ ſolitariꝰ et cupiebat bibē
ꝭ noluit ꝓpᵗ leproſū q̇ hauſit
Et vox· cur nō bibis· nam iſto
ſolū hauſit nichil ignauit· Ex
ꝑgefactꝰ ſolitariꝰ miſteriū i
tellexit ⁊ mittēs ꝓ ſacdote ſic
ꝑ̄us erat ſolitus ab eo oblacō
b nē ſūpſit Sed queritur in q̇
bꝰ layci teneātur ſuis p̄latis
eccīaſticis obedire. Rn̄det vl.
li· vj· ti· iiij· ca· xv· Layci non
tenētᷣ p̄latis eccīaſticis obe[di]
re niſi in hijs ad quorū obſer
uācīā ſe i baptiſmo obligaue
rūt ſcz ut teneāt verām fidem
cū opibꝫ ⁊ abrenūciāte ſatha
ne ⁊ omnibꝰ pompis et opibꝫ
eiꝰ et ꝑ cōſequens quantū ad
omne peccatū vitandū et ſpū
ale bonū ꝓſequēdū In alijs au
tez actibus non ſb̄duntur eis
n̄ quātū ad iſta ꝑtinere ſeu re

duci pn̄t Quo ad ſecundum c
ꝑ̄ncipale notādū ꝙ honor de
bitꝰ p̄latis eccleſiaſticis ꝑ mlᵗ
ta eſt exhibēdus ꝑ̄mo ut bonū
eis corde optemꝰ ⁊ nōnūq̄z ꝓ
eis orēmꝰ ne ꝓpter peccata ſb̄
ditoꝝ prelato gracia verbi dī
ſbtrahatur· qꝛ dicit gregoīꝰ
ſuꝑ ezech· ome· xij· Aliqn̄ ꝓp
ter malos auditōes bōis tolli
tᷣ ſmo doctoib· aliqn̄ vēo ꝓpᵗ
bonos auditores datᷣ ſmo doc
torib· ecīā malᵗ Beniuole val
d̄ ſe habuit dd̄ erga letalē ini
micū ſaulē ꝑ̄us vnctū regē et
iā a dō abiectū n̄ obſtāte ꝙ i
r̄gē iā vnctꝰ eſſet dauid· q̄a ei
ſaul vnctꝰ dn̄i fuit māſuetiſ
ſime ſe ad eū habuit dauid ut
ptꝫ ꝑ̄mo Rꝰ̄ ca· xxiiij· q̄nto
plꝰ ad ſacdotes eccīe ſeptēpli
citᷣ deo cōſecratos nos beniuole
hr̄e dēmꝰ itē aliqn̄ ꝓpᵗ pcā ꝓpli
deꝰ ꝑmittit r̄gn̄re ypocrītā· iob
xxxiiij· qꝛ erit ſic ꝓplus ſic ſacer
dos· ⁊ ſic ſuꝰ ſic ⁊ dn̄ꝰ eiꝰ yſa
ie xxiiij· ergo ad hꝯ malū euitādū
optād̄ ſb̄ditis eſt nedū paſtor
ꝑ abrupta ꝑ̄dit grex in ꝑ̄ci
pitium labatur ut greg· dic
Sc̄do ſub diſſīmulacōne dn̄t ut c
bōa d̄ p̄latis dicāt ⁊ eos hōrēt
vl d̄ eoꝝ malᵗ taceāt n̄ vbi locū
hꝫ ſr̄na correctō et mō licito
ſpeātᷣ emēda· rō qꝛ illō ad quē
libꝫ fieri d̄bet ergo plus ērā p̄
latum· nam de ōmnibꝰ ocīoſo

reddituri ſum⁹ racōem ut ꝟi
tas ait q̄ntopl⁹ ꝺ malo ⁊ p̄la
to ꝺtrahēdo · alias nichil ſeq̄t̄
niſi īfectō populi et pc̄tm ꝓꝓ=
e um Tercō tenentur ſubditi
eis ad reuerēciā geſtuū ꝓpter
excellēciā ſtatus eoꝝ ⁊ digni
tatis ⁊ tales ſm̄ magis ⁊ mi⁹
vn̄ apl's · j · thi v · Qui bn̄ pre
ſunt p̄ſbiteri duplici hōre dig̃
habēt̄ maxime q̇ laborāt i ꝟer
puta decimis et oblacōnibus
ꝯuibꝫ hōrandi ſunt p̄lati eccīa
ſtibꝫ ⁊ doctria Quāto dōis ⁊
obuēc ac aliȷ̈s eoꝝ viribꝫ q꞉ ta
lia ſunt eoꝝ ſtipendia ad ſu=
ſtētacōez vite eoꝝ ōdiata · Et
illō ꝓbat apl's · j · cori · v · p⁹ p̄
fata v̇ba imediate ſbdēs · ſcri
ptū ē n̄ ifrenab os bouis tritu
rantis · dign⁹ ē eni operarius
mercede ſua vn̄ ⁊ math · x · idē
d꞉ dign⁹ ē operarius cibo ſuo
hoc eni dixit qn̄ miſit diſcipu=
los ad p̄eriſtēdū populis v̇bo
⁊ ſmonibꝫ · Racō ē q꞉ infinitū
ſūt meliora ſpūalia tpalibꝫ · j ·
cori · ix · Si nos vob̄ ſpūalia ſe
minamus n̄ magnū eſt ſi nos
carnalia v̄ra metamus · Qui=
to debēt honorari i mādatis q̄
p̄cipiūt ut invitādis excōmūi
catis ſuandis feſtiuitatibꝫ ⁊
f huiōi Quo ad · iij · p̄ncipale
notād̄ ꝙ tot mod̄ et plurimis
p̄t dehonorari p̄latus eccleſi=
aſticus quot modis honorari ·

Primo inuidentes p̄latis q̊ ad
ꝑſonā · Scd̄o q̇ eis detrahunt
leuiter et multiplicit̄ infaman
do vl̄ maledicūt ꝯt̄ illud apl̄i
actu · xxiij · p̄ncipē ꝓpli tui nō
maledices · Tercō q̇ eos geſti
b⁹ ꝺhoneſtāt ſine rōnabili cā
ut cū eis ludētes illicite luxuā
tes Et ſic chā ꝟerēda moꝝ p̄r
noꝝ ⁊ ꝺfectuoſoꝝ ꝺtegētes
ꝯt̄ illud exodi · xxij · Dijs non
detrahes ⁊ pricipem populi tui
nō maledices · Quāto q̇ eis de
bita i decīs oblacōib⁹ et aliȷ̈s
ſbtrahūt ⁊ iuribꝫ eoꝝ cōt̄ illō
mal · iij · dicit dn̄s · iferte oēz de
cimaz i horreū meū ut ſit cibus
in domo mea Et eccī · xiiij · Fili
ſi hēs bn̄fac tecū ⁊ ꝺo dignas
oblacōes offer · Qnto q̇ p̄cep
ta p̄latoꝝ ꝯtēnūt in hijs in q̇
b⁹ obedire tenētur ut in excō
mūicacōibꝫ ſuādis p̄cipue ſcē
mr̄is eccīe Et qui diebꝫ dn̄icis
cōtēnūt audire miſſas et aliȷ̈s
feſtiuitatibꝫ et intereſſe ꝺinis
ſm̄ eccīe ordinacōez ⁊ p̄cepta
et ieiunia ab eis rite iuſſa trāſ
grediūt̄

Capitulū · vij ·

E tercō p̄re vicꝫ p̄la=
to ſeculari hōrādo tria
ponētur Prio q̄m necē
⁊ rōabilit̄ ſint honorandi · Se
cūdo i q̇bꝫ ſint honorandi · Ter
cō quot modis ꝯt̄ eoꝝ honorē
fiat ⁊ ꝯtra hoc p̄ceptū Quā a
tum ad · j · notandum ꝙ p̄res

ſecularīū perſonarum ſūt om-
nes videlicȝ qui gubernare ha
bent aliquē vł aliquos de ſecu
laribus ī foro eorūdē Sic igi
tur paterfāilas ē pať vxoris
filioꝝ· fāuloꝝ ⁊ domū īhabi-
tācīū· ſic pnceps vel ſignifer
ſeu capitāeꝰ pater ē ſbdito-
rum ſibi· ſic magiſter ſuorum
ſcolarīū Et rex ſuoꝝ ī rgno et
conſiliū cū magiſtrocīuīū oīm
cīuīū Subditos autē obedire
qȝ neceē ſit ſuis p̄latis et prībꝰ
p̄fatis· pmo docet pmo impat
ſcriptura· ſecūdo ſcōꝝ exēpla
Tercō pħōꝝ documēta· Quā
to ecīā irrōnalīū fcā· ⁊ qnto ñ
b ſencīēcīū regimīta Nā qͦ ad
pmū xp̄s ait Reddite que ſūt
ceſaris ceſari Math· xxīj· hic pe
trus· pm ı peť· ij· dicit· Sbie
cti eſtote omni hūane creatu
re ꝑpť deū ſiue rgi quaſi p̄cellē
ti ſiue ducibus q̄i ab eo miſſis
ad vidictā maloꝝ laudē vero
bonoꝝ· paulꝰ ecīā di· rō· xiij·
q ptāti rſiſtit dī ōdiacōi rſiſtit
docēt· ij· illō ſcōꝝ exēpla nam
xp̄s tbutū ꝑ ſe ⁊ petro ex pi-
ſcis miſteio tbuit math· xvij·
nec pilatū p̄latū vł iudicē xp̄s
negauit cui ait nō hr̄es in me
ptātē vllā ñ tibi datū fuiſſet
d̄ſup ioh· xix· pau· ad ceſarē
appellauit ⁊ iudices īuocauit ī
fidēles ut pȝ actu· xxv· mauici
us cū ſuis ſocījs ꝑ dolatr̄s dr o-

electiāo ⁊ maxiano īpatoib⁹ mi
litarē ñ rēnuit vbi do vēo ñ ɔt
riū īꝑauit Ex qb⁹ eē ptȝ ꝙ tā
mał qȝ bōis p̄latis obediēdū ē
ut pȝ ꝑ p̄cedēcia Et ꝑ dauid q
venēatꝰ ē ſaul ñ dū depoſitum
publice ꝑ deū vł ꝑplm· vñ pma
peť· ij· ſerui ſbditi eſtote ī tio
re dñis ⁊ ñ tm̄ bōis ⁊ modeſtis
ſȝ ecīā diſcoł ptȝ tcio ꝑ pħōꝝ
documēta nā ariſtotoles ꝑ cono
micoꝝ libꝝ ꝑ regimīe domꝰ·
Et libros politicoꝝ ꝑ regīne
cīuitatū et rgnoꝝ elegātiſſi-
me ɔſcripſit ſic plūa exēpla po
c nit valeriꝰ ⁊ cetei docȝ idē qr
to tā beſtialīū hoim qȝ irrōalīū
vita· videꝰ ei p̄dōes vni obedi
re· ſic et latrōes qȝ ſine obediē
cīa nulla pax ꝑſeuēat ſic gal
lꝰ gallias rgit grꝰ grues rex
apū apes ⁊ caput mēbra ī cor
pe· ⁊ tīa exacte ſuis p̄latis o
bediūt· Quīnto idē ptȝ ecīā in
nō ſencīētib⁹· in toto ecīā vni
uſo deꝰ ordiauit ignobiliōa ō
bere obedire nobilloribus· ſic
angelus p̄ eſt hōi aīa corpi ce-
leſtia terrenis et hūidis luna
⁊ omī terre cū ſuis vegetabili
d bus p̄ eſt ſol Quo ad· ij· pn
cipale notādū ꝙ ſbditi ſecula
res debēt in quīqȝ honorare ſu
os prelatos· primo bona eis
optādo ⁊ ōm ꝑ eis orādo vñ· j
· thi· j· Obſecro fieri orōes p̄
ꝑ rgib⁹ ⁊ hījs· q ī ſblitate ſūt·

Et baruch.j.Orate ꝓ vita na
buchodonoſor. Rō ē qꝛ ꝓpter
pcta ꝓpli aliqñ ypocrita dat'
popul'. Et ſm greg'. qꝛ plati
aliqñ nō corrigūt populum Jd
circo ipſi plati in fatuāt et pec
cāt et ꝓplus punit'.iij re. vlti
mo vbi dr de dauid qui pecca
uit et tñ popul' punitus fuit.
orare ergo oportet ꝓ prelatis
Secūdo honorādi ſūt verb ut
bōa d eis ſbditi referāt Rō qꝛ
qñ illud nō fit ꝓplus ei' recal
citrat eciā ilicitis ꝛ ſic turbat'
respublica. Et ſepe ea q appa
rēt malefacē vel obmittē pla
ti ipſi talia emēdare nō valent
vl ꝓplus iudicās errat temēa
rie iudicādo iō paul' ait actu.
xxiij. Scriptū ē pncipē popu
li tui non maledices. Tercō de
bēt geſtib honorari ſeſſiōib'
et alijs licitis. j. pe. ij. Deū ti
mete rgē honorificate quicqd
eni ei fit do fit a q ōnis ptās
Quāto ſūt platis tributa dā
da exactōes licite ꝓ republi
ca theolonea et ſteure. qꝛ ſine
tlib ɔiib' ſbſidijs prudētes
ɔſiliarij officiales ciuitatis et
ſtipendiarij q milites ſua offi
cia ſil ꝛ laborādo ꝓuictu face
re ñ pñt ido. j. cor. ix. Quis mi
litat ſtipendijs ſuis vnqꝫ. Et
ro. xiij. Reddite oib debita.
cui tbutū tbutū cui vectigal
vectigal Quīto obediēd ē p=
latis in hijs i qb ſūt aliq cor
ſbiecti eis ut milites capitāe
o i reb bellicis: fāilia pīfāili
as i dōeſticis. Ciues ɔſiliarijs
i ciuilib'. Jdo tho. 2.2 q. ciiij.
qrit: an ſbditi teneant' platis
in oib' obedire. Rñd ꝙ nō ſ i
hijs vbi ſunt plati ꝛ ſbditi eis
aſtricti. vñ pmo ſbditi nō te
nentur obedire ei q vſurpaſſet
dñium ſibi ñ ꝓpter ſcādalū vel
mai' malū vitādū: obediēdo ta
mē i licitis nō qs peccarꝫ Nec
ſecūdo ſbditi tenētur obedie
platis vbi ipetāt vnum ꝛ alter
maio platus ſub quo ē pmus
iubꝫ aliud Eſt eni regla a btō
aug. manans ꝙ duob platis
ɔtraia pcipiētib' obtpād eſt
maiori intellige in licitis Ter
cio nullus dbꝫ obedire vbi pla
tus iuberꝫ aliqd qd pcm eſſet.
qꝛ cū de' h ꝓhibebat p pcedē
te regulā q ē oim dñs: deo eſt
obediēdū Tñ ſcdꝫ ray. ꝛ alios
plurios q ſūt ſubditi non dico
aici vel nō ſbditi tales ſbditi
qñ dubitāt aliqd eſſe illicitū vl
licitū debēt plato obedire ñ eſ
ſet tale quid i q nullo mō eſſet
excuſabil ignorācia. puta ɔ
āticulū fidei pcepta vel ꝓhibi
cōes vl genāle ſtatutū eccie
Racō ē qꝛ dubia ſūt i meliorē
ptē interpretāda. Quarto f
ſubdit' non tenetur obedire
dño vel plato ſi pcipiat ei i q

nō ſbditur ei puta ſi intromit
teret ſe de actibꝫ anime iterio
ribus· vnde ſeneca li. iij. de bn̄
ficijs Errat ſi quis eſtimat ſer
uitutē in totum hoiem deſcen-
dere ꝑs eius melior id eſt aia
excepta ē. Cōꝑa ob noxia ſūt
ꝯ aſcripta dominis · mens q̄dē
eſt ſui iuris. Ideo dic̄ ꝯſequen
ter tho· In hijs que ꝑtinēt ad
interiorē motum volūtatis hō
non tenetur homī obedire· ſʒ in
hijs q̄ per corpꝰ exterius ſunt
agenda nec in talibus oībꝰ
Quīto igitur in hijs eciā q̄ ꝑ
corpꝰ exteriꝰ ſunt agenda hō
nō tenetur hoi obedire in oibꝰ
talibus. qꝛ nō in hijs q̄ ad na-
turā corꝑis ꝑtinent ſed ſoli deo
quia in iſta ꝑte oēs homies
natura ſūt pares puta ī hijs q̄
ꝑtinent ad cōꝑis ſuſtentacō
nē ꝯ ꝓlis gn̄acōem· vn̄ nec te
nētur ſui dn̄is nec filij ꝑntibꝫ
obedire de matrimoio ꝯtrahēdo
vel virgitate ſeruāda· aut ali
quo huiōi· Sed in hijs q̄ ꝑti-
nēt ad diſpenſacōem actuū ꝯ
rerꝫ humanarꝫ tenet̄ ſbditꝰ
ſuo ſuꝑiori obediere ſm rōnē
ſuꝑioritatis. Sic̄ miles duci
exercitꝰ in hijs que ꝑtinēt ad
g bellū· hʒ ō tho· Quātū ad ter
ciū ꝑncipale ꝑtʒ ex p̄miſſis ꝙ
mltiplicit̄ ſbditi faciūt ꝯtra
hoc p̄ceptū de honorando p̄la-
tos. Prio eis mala fauendo vł

ꝓ eis nō orādo. cū tamē ꝓ om
nibus orādū ſit ꝑ orōnē domi
nicā. Secūdo qui eis detrahit
vnde exodi xxij. dijs nō detra
hes glo. iudicibꝫ Tercō qui ſi
ne timore et reuerēcia ſūt ad
eos ꝯt̄ illō ro. xiij. ꝑnceps dei
miniſter eſt tibi ī bonū. Si au
tem male feceit time· nō eni ſi
ne cauſa portat gladiū· ꝯ vtꝰ
pauca· Sbditi eſtote nō ſolū
ꝓpt̄ irā ſʒ eciā ꝓpter conſciēciā
Ido eni tributa p̄ſtatis Quā
to q̄ eis debita tbuta ſtipēdia
ſteuras ſbtrahūt tales ꝓtan
to ſūt peiōes q̄ꝫ fūes ꝓ q̄nto i
plūes q̄s peccat quos ꝑuat iſ
te q̄ ſbtrahit p̄ſtātes eciā tbu
ta talia n̄ ꝑdūt ſʒ tāto plꝰ me-
rēt̄ q̄nto rē ꝯūeʒ id ē dinā plꝰ
q̄ꝫ ꝓpam curāt Vbi ꝑtʒ quorꝫ
dā modica caitas q̄ iuiti ſunt
ad talia Quīto q̄ eis ī bellāſant
ꝑmo pocꝰ deo. vn̄ ea que ꝯtra
p̄latos fiūt deꝰ ſibi fieri dic̄ ut
patet numeri. xiiij· vbi ꝓplꝰs
dr murmuraſſe ꝯtra moyſen et
aaron Attamē deꝰ ait vſq̄ꝫ q̄o
detrahit michi omnis populꝰ
iſte quouſq̄ꝫ nō credet michi ꝯ
ibidē· vſq̄ꝫ q̄o multitudo hec peſ
ſima murmūat ꝯt̄ me· Sic .i.
Reḡ. viij. q̄n ſamuelē iudicem
ꝓplꝰs petiuit ut regē eis darꝫ
dn̄s ait nō te abiecerit ſʒ me ne
regnē ſuper eos Sequitur
p̄ceptū quītū ſcʒ Non occides

Sequitur Preceptū Quintum ſcʒ Non occides. Capitulū pmū

Receptū Quintū eſt Non occides De quo tria principaliter ſūt vidēda Primo de homicidio in ſe Secundo de cauſis homicidij. videlicʒ proximis et propinquis q̄ ſūt· ita· inuidia odium· detractio. et alie filie inuidie Itē recōciliacōis obmiſſio ꝛ fraterne correctōis que oia cauſa ſūt vl' eſſe pñt homicidij corpis vl' aie· et hic ꝓhibētur Tercio de ſcādalo et ꝺ deriſione· que occaſio ſunt occiſionis anime ꝛ corpis· De homicidio in ſe tria ponentur Primo qūo iuſte q̇s occidē poſſit. et quot modis iniuſte Secundo quomō alie leſiones corꝑales eciā ſub hoc precepto prohibētur. Tercio de hijs que valent ad fugiēdum ꝛ deteſtandū homicidiū

b Quātū ad primum notādū ſm tho· 2· 2· q· lxiiij· ꝙ duplex ē occiſio· q̄daʒ iuſta. alia iniuſta hic ꝓhibita· Ad occiſionem iuſtam hōis tria requiruntur· Primo cauſa iuſta vt q̇s occidatur ꝓ culpa. ꝑ quaʒ talē mortem ꝛ occiſionē meruerit. vñ exodi· xxij. maleficos ne patiaris viuere. Secundo ordo vt ſuetur in occiſione iuris ꝺdo et maxime ꝙ huiōi occiſio iubendo vel exequendo fiat ab eo qui habet auctoitatē legittie ptātis ut iudex vel plat⁹. vñ numei· xxv. hōicida ſb teſtib; pūietur Et deu· xxi Fili⁹ iobediēs ꝑntib; iubetur ad ſeniores ciuitatis et ad portā iudicij duci. Ro. xiiij· q̇d iudicas alienū ſuū dño ſuo ſtat aut cadit· Terciū requiſitum eſt iuſtus animus ita ꝙ iudex mandās et miſter exequēs occidat ꝓpē bonum finē et recta intencōne ut ꝓpter ꝯſuacōem iuſticie ꝛ correctōeʒ culpe· vñ deu. xvj· q̇d iuſtū eſt iuſte exeq̄ris· Iudex igitur vl' ṗnceps vl' ali⁹ ſm talia tria occidens nō peccat. ut aug⁹ ꝓbat· j. ꝺ ciui· dei· ꝛ hec occiſio nō ꝓhibet'. ſ iniuſta occiſio hōim nō aialiū irrōnaliū· i qui quis dominium hʒ q2 hijs licite pt vti occidendo· Ideo alia ē occiſio hōis iniuſta hic prohibita. et fit quadruplicit'· Prio qñ occiditur innocēs q̇ nullā penam meruit. Secūdo qñ occiditur nocēs et q̇ meruit puniri. licet nō meruit mortem· ſ minoreʒ penā. Tercō quādo qui meruit mortem occiditur: nō ſeruato legittimo ordine iuris maxime qñ occiditur ab eo qui nō hʒ auctoritatē legittie ptātis Quarto qñ quis occiditur